

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK FAALİYETLERİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CENGİZ ALPER KARADAĞ

GAZİANTEP
Aralık-2017

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK FAALİYETLERİNE İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CENGİZ ALPER KARADAĞ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Habib ÖZĞAN

GAZİANTEP
Aralık-2017

TEZ ONAY SAYFASI**Öğrencinin Adı ve Soyadı:** Cengiz Alper KARADAĞ**Üniversite:** Gaziantep Üniversitesi**Enstitü:** Eğitim Bilimleri Enstitüsü**Ana Bilim Dalı ve Program:** Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı/Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi**Tezin Başlığı:** Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi**Tezin Savunma Tarihi:**

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Habib ÖZĞAN
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri**İmzası**

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Cengiz Alper KARADAĞ

Öğrenci Numarası:

Tezin Savunma Tarihi: 18.12.2017

ÖZET

KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK FAALİYETLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

KARADAĞ, Cengiz Alper
Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Habip ÖZĞAN
Aralık, 2017, 95 sayfa

Bu araştırmanın amacı öğretmen algıları doğrultusunda, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarının belirlenmesidir. Aynı zamanda eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin, sosyal sorumluluk uygulamalarının neler olduğu ve sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engeller belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni çerçevesinde yapılandırılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında kolay ulaşılabılır durum örnekleme tekniği ile belirlenen ve Adıyaman İlinde görev yapan 40 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan başlıca sonuçlar şunlardır: Öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk algıları yasal sorumluluklar, gönüllü sorumluluklar ve etik sorumluluklar çevresinde toplanmaktadır. Katılım gösterdikleri sosyal sorumluluk faaliyetleri öğrencilere yönelik faaliyetler, velilere yönelik faaliyetler ve çevreye yönelik faaliyetlerdir. Eğitim kurumlarının sosyal sorumlulukları yasal sorumluluklar, gönüllü sorumluluklar, etik sorumluluklar ve ekonomik sorumluluklar olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirme düzeyi zayıf olarak belirlenmiştir, sosyal sorumlulukların önündeki engeller ise paydaşlardan kaynaklanan engeller ve kurumsal engeller olmak üzere iki boyutta ele alınmaktadır. Ayrıca araştırmada eğitim kurumları tarafından yürütülen sosyal sorumluluk uygulamalarının toplumsal katkıları, kurumsal katkıları, öğrencilere yönelik katkıları ve velilere yönelik katkılarının olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin sosyal sorumluluk uygulamalarına katılım düzeylerinin artırılması için

bireysel ve kurumsal çalışmaların yapılması gerekmektedir; eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk uygulama düzeylerini arttırmak için ise öğretmenler düzeyinde, kurum düzeyinde ve bakanlık düzeyinde çalışmalar yapılması gerekli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal sorumluluk, kurumsal sosyal sorumluluk, eğitim kurumu

ABSTRACT

EXAMINING OF TEACHER'S VIEWS OF INSTITUTIONAL SOCIAL RESPONSIBILITY ACTIVITIES

KARADAĞ, Cengiz Alper

Graduate Thesis, Department of Educational Sciences

Thesis Advisor; Associate Professor Habip ÖZGAN

December 2017, 95 Page

The aim of this research is to determine the social responsibilities of educational institutions in the direction of teacher perceptions. At the same time, it has been tried to determine what the social responsibility practices of educational institutions and teachers are and the obstacles in front of social responsibility practices. Research is structured on the basis of the evolutionary pattern of qualitative research methods. The research group of the research is composed of 40 teachers working in Adıyaman province in 2016-2017 academic year. The data were obtained through a semi-structured interview form developed by the researcher. Content analysis techniques were used in the analysis of the data. The main conclusions reached in the survey are teachers' perceptions of corporate social responsibility, legal responsibilities, voluntary responsibilities and ethical responsibilities. The social responsibility activities they participate in are activities for students, activities for parents and activities for the environment. According to the results of the research the social responsibilities of educational institutions are legal responsibilities, voluntary responsibilities, ethical responsibilities and economic responsibilities. The level of fulfillment of social responsibilities of educational institutions is weak and the obstacles in front of social responsibilities are institutional obstacles and obstacles stemming from stakeholders. According to the research, social responsibility practices implemented by educational institutions will contribute to the society, institutions, students and parents. In order to increase the levels of participation of teachers in social responsibility applications, individual and institutional studies should be done and in order to increase the level of social responsibility of education institutions, some studies should be done at the level of teacher and at the level of ministry at the level of teacher.

Key words: Social responsibility, corporate social responsibility, educational institution

ÖN SÖZ

Bireysel ve toplumsal gelişmeye katkı sunması, çevresel duyarlılığı arttırması, kaynak kullanımında etik ilkeleri gözetmesi, kurumsal itibarı güçlendirmesi gibi faydaları nedeniyle kurumsal sosyal sorumluluk son yıllarda kamu kurumlarının ve özel şirketlerin odaklandıkları konulardan biri olmuştur. Toplumsal katma değeri en yüksek kurumlardan biri olan eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk uygulamalarında yer alması, toplumsal konulara duyarlı olması ve toplumsal duyarlılığı yüksek bireyler yetiştirmesi günümüz eğitim amaçlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Sosyal sorumluluk projeleri aracılığı ile öğrenciler, toplumun güncel sorunlarının belirlenmesi ve bunlara çözüm önerilerinin sunulması sürecinde aktif rol alacaklardır. Ayrıca sosyal sorumluluk uygulamalarında bulunmanın bireyin kişilik gelişimi ve hayata bakışı üzerindeki etkisi düşünüldüğünde bireyin ailesinden sonra içinde bulunduğu ilk sosyal ortamlar olan eğitim kurumlarında bu tür etkinliklerde bulunmalarının ve bu süreçte kendilerine rol model olacak okul yöneticileri ve öğretmenler ile karşılaşmalarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin sosyal sorumluluk uygulamaları öğretmen algıları çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın gerçekleştirilmesi sürecinde görüş ve önerileri ile bana rehberlik eden danışmanım Doç.Dr. Habip ÖZĞAN'a ve eğitim sürecim boyunca beni destekleyen eşim Yrd. Doç. Dr. Nazife KARADAĞ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Aralık, 2017
Cengiz Alper KARADAĞ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
TEZ ONAY SAYFASI _____	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI _____	ii
ÖZET _____	iii
ABSTRACT _____	v
ÖN SÖZ _____	vi
İÇİNDEKİLER _____	vii
TABLolar LİSTESİ _____	x
Sayfa No _____	x
ŞEKİLLER LİSTESİ _____	xi
Sayfa No _____	xi
BİRİNCİ BÖLÜM _____	1
GİRİŞ _____	1
1.1.Giriş _____	1
1.2. Araştırma Probleminin Arka Planı _____	1
1.3. Araştırmanın Amacı _____	2
1.4. Araştırmanın Önemi _____	3
1.5. Sınırlılıklar _____	3
1.6. Sayıtlar (Varsayımlar) _____	4
1.7. Tanımlar _____	4
İKİNCİ BÖLÜM _____	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE _____	5
2.1. Kavramsal Çerçeve _____	5
2.2.Sosyal Sorumluluk Kavramı _____	5
2.3.Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı _____	7
2.4. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Tarihsel Gelişimi _____	12
2.5.Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Amacı, Önemi ve Faydaları _____	14

2.6. Sosyal Sorumluluk Modelleri	17
2.6.1. Friedman'ın Hissedarlar Modeli	17
2.6.2. Carroll'un Sosyal Sorumluluk Modeli	18
2.6.3. Davis'in Sosyal Sorumluluk Modeli	20
2.6.4. Ackerman'ın Sosyal Duyarlılık Modeli	21
2.6.5. Lantos'un Sosyal Sorumluluk Modeli	21
2.6.6. Wartick ve Cochran'ın Sosyal Performans Modeli	21
2.6.7. Philip Kotler'in Altı Seçenek Modeli	22
2.6.8. Sethi'nin Sosyal Sorumluluk Modeli	23
2.7. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Alanları	23
2.7.1. İşletmelerin Çalışanlara Karşı Sorumlulukları	24
2.7.2. İşletmelerin Müşterilere Karşı Sorumlulukları	25
2.7.3. İşletmelerin Tedarikçilere Karşı Sorumlulukları	26
2.7.4. İşletmelerin Rakiplerine Karşı Sorumlulukları	27
2.7.5. İşletmelerin Çevre ve Topluma Karşı Sorumlulukları	27
2.7.6. İşletmelerin Devlete Karşı Sorumlulukları	28
2.8. Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumlulukları	28
2.9. İlgili Araştırmalar	32
2.9.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	32
2.9.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
MATERYAL VE YÖNTEM	40
3.1. Araştırmanın Deseni	40
3.2. Çalışma Grubu	41
3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	43
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik	44
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
BULGULAR VE YORUM	46
4.1. Bulgular	46
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramına İlişkin Algıları	46
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin Katıldığı Kurumsal Sosyal Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	47
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlere Göre Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumlulukları	48

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluklarını Yerine Getirme Düzeyine Ait Görüşleri	50
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluk Görevlerini Yerine Getirmesinin Önündeki Engellere Ait Görüşleri	51
4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumları Tarafından Yürütülen Sorumluluk Uygulamalarının Katkılarına Ait Görüşleri	52
4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri Kapsamında Öğretmenlerin Üstlenmesi Gereken Rol ve Sorumluluklara Ait Öğretmen Görüşleri	53
4.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Katılım Düzeylerinin Arttırılmasına Yönelik Etkinler	54
4.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Arttırılmasına Yönelik Görüşleri	55
BEŞİNCİ BÖLÜM	57
TARTIŞMA VE SONUÇ	57
ÖNERİLER	64
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	64
Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	64
Politika Belirleyicilere Yönelik Öneriler	65
KAYNAKLAR	66
EKLER	76
Ek 1. Görüşme Formu	76
Ek 2. Araştırma İzni	78
ÖZGEÇMİŞ	80

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Boyutları	9
Tablo 2.Çeşitli Kurumların Sosyal Sorumluluk Tanımları	10
Tablo 3. Wartick ve Cochran'ın Sosyal Performan Modeli.....	22
Tablo 4. Katılımcıların Özellikleri	42
Tablo 5. Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramına İlişkin Algıları ..	46
Tablo 6. Öğretmenlerin Katıldığı Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları.....	48
Tablo 7. Öğretmen Görüşleri Açısından Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumlulukları	49
Tablo 8. Öğretmen Görüşleri Açısından Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluklarını Yerine Getirme Düzeyi	50
Tablo 9. Öğretmen Görüşleri Açısından Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluklarını Yerine Getirmelerinin Önündeki Engeller.....	51
Tablo 10. Öğretmen Görüşleri Açısından Eğitim Kurumları Tarafından Yürütülen Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Katkıları	52
Tablo 11. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri Kapsamında Öğretmenlerin Üstlenmesi Gereken Rol Ve Sorumluluklar.....	53
Tablo 12. Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Katılım Düzeylerinin Arttırılmasına Yönelik Etkinlikler	54
Tablo 13. Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Arttırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	55

ŞEKİLLER LİSTESİ**Sayfa No**

Şekil 1. Carrol'un Sosyal Sorumluluk Piramidi.....	18
Şekil 2. İşletmelerin Sorumluluk Alanları	24
Şekil 3. Olgu Bilim Deseninde Tasarlanan Araştırma Süreci.....	41

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Giriş

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve sayıltıları açıklanmıştır.

1.2. Araştırma Probleminin Arka Planı

Sürdürülebilir kalkınma, rekabet, inovasyon, insan sağlığı, yaşam kalitesi gibi kavramların önem kazandığı günümüz dünyasında ön plana çıkan kavramlardan biri sosyal sorumluluktur. İşletmelerden kendi etkinlik alanları çerçevesinde insan haklarını geliştirmelerinin istenmesi (OECD, 2001:13) işletmelerin sosyal sorumluluk faaliyetlerine odaklanmasını sağlamıştır.

Günümüzde yaşanan sosyal ve ekonomik dönüşümler sosyal sorumluluk faaliyetlerini kurumlar, kuruluşlar ve işletmeler için kaçınılmaz kılmaktadır. Sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ifade ettiği anlam ve sağladığı yararın boyutu sosyal sorumluluk faaliyetlerinin planlanmasında, yürütülmesinde ve değerlendirilmesinde temel belirleyici faktörler olarak görülmektedir. Kurumların, kuruluşların ve işletmelerin sosyal sorumluluk faaliyetlerine verdikleri önem, sosyal sorumluluk faaliyetlerinin sağlayacağı katkıların niteliğini de etkilemektedir.

İnsanın bilişsel gelişim sürecinde ve insanlığın olgunlaşmasında zirve noktalardan birisi de diğer insanların sorunlarının çözülmesine gönüllü olunmasıdır. Bu merhaleye kolay ulaşılmamıştır. Tarım devrimini müteakip, semavi dinlerin insanlığı bir eğitim süzgecinden geçirerek, aradaki farklılıkları ortadan kaldırma çabaları insanlığa diğer canlılardan farklı birer akıllı sosyal ağ kurma fırsatını vermiştir. Kurulan bu akıllı sosyal ağın devamının sağlanması eğitimle olmaktadır. Eğitim, her kuşağın oluşturduğu sosyokültürel ağın ayakta kalabilmesi için zorunlu görülmektedir.

Sosyal sorumluluk, insani değerlerin yaşayabilmesi ve onurlu bir hayat sürülmesi için her bir ferdin diğer bireylere destek olmalarını gerektirmektedir. Sosyokültürel ağların bütün kuralları eğitim kurumlarında yeni kuşaklara aktarılmaktadır. Toplumsal adalet ve insanlığın bütüncül mutluluğunu amaçlayan sosyal sorumluluk eğitim kurumlarından başlaması gereken insani bir etkinlik olarak ele alınmaktadır.

Eğitim kurumları, toplumsal dinamikleri yönlendiren başat kurumlar olmaları nedeniyle sosyal sorumluluk faaliyetlerine en fazla odaklanması gereken ve diğer örgütlere örnek olması gereken kurumlar arasında yer almaktadır. Toplumsal normlara ve değerlere yön veren aynı zamanda toplumsal normlar ve değerlerden etkilenen; toplum ihtiyaçlarına göre şekillenen ve toplumun ihtiyaçlarına yön veren ve toplumsal sorunlara cevap arayan eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerini ön plana çıkarması eğitim kurumlarının var oluş amaçlarının gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaktır. Ayrıca eğitim kurumlarının sosyal paydaşlarına, sosyal sorumluluklarının bilincinde hareket ederek örnek olması beklenmektedir. Sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesi ve toplum tarafından kabul edilebilirliğinin artırılması için eğitim kurumlarının süreçte aktif rol oynaması önemli görülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de genelde eğitim kurumları özelde ise öğretmenlerle yürütülen sosyal sorumluluk konulu araştırmaların sınırlı olması nedeniyle araştırmada öğretmenlerin sosyal sorumluluk kavramına ilişkin görüşleri ve eğitim kurumlarının sosyal sorumlulukları incelenecektir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı öğretmenlerin, eğitim kurumlarının ve öğretmenlerin sosyal sorumluluklarına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk kavramına ilişkin algıları nedir?
2. Öğretmenlerin katılım gösterdikleri sosyal sorumluluk aktiviteleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirme düzeyine ilişkin görüşleri nelerdir?

5. Öğretmenler, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk görevlerini yerine getirmesinin önündeki engellerin neler olduğunu düşünmektedir?
6. Öğretmenlerin, eğitim kurumları tarafından yürütülen sosyal sorumluluk projelerinin katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?
7. Öğretmenler, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında üstlenilmesi gereken rol ve sorumlulukların neler olacağını düşünmektedirler?
8. Öğretmenler, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım düzeylerinin artırılmasına yönelik etkinliklerin neler olacağını düşünmektedirler?
9. Öğretmen görüşlerine göre eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerinin artırılması için yapılması gerekenler nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Alanyazın incelendiğinde eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk rollerine yönelik araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırma, eğitim kurumlarının yerine getirmesi gereken sosyal sorumluluk görevlerini ele alması bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca araştırma, son yıllarda gittikçe önem kazanan sosyal sorumluluk konusuna ilişkin eğitimcilerin farkındalığının artırılması ve eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk rollerinin artırılmasına yönelik getirilen öneriler açısından önemli görülmektedir.

Eğitim alanındaki kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine odaklanılan bu çalışmada öğretmenlerin, sosyal sorumluluk faaliyetlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi, sosyal sorumluluk konusundaki bilgi düzeyleri ve uygulama süreçlerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi suretiyle eğitim kurumları tarafından gerçekleştirilecek sosyal sorumluluk uygulamalarının yönünün belirlenmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ayrıca tezin eğitim alanında veya eğitim kurumları tarafından gerçekleştirilecek sosyal sorumluluk faaliyetlerine ve bu alanda yapılacak başka araştırmalara yön vermesi beklenmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;
Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile sınırlıdır.

1.6. Sayılılar (Varsayımlar)

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular araştırma verilerini elde etmek için yeterlidir.

1.7. Tanımlar

Sorumluluk: “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017a).

Kurumsal Sosyal Sorumluluk: “Kurumsal sosyal sorumluluk (organizational social responsibility), herhangi bir organizasyonun kar amacına yönelik olarak oluşturulmuş bir şirket, kamu kuruluşları ya da hükümet dışı organizasyonlar hem iç, hem de dış çevresindeki tüm paydaşlara karşı “etik” ve “sorumlu” davranmasını, bu yönde kararlar alması ve uygulamasını” ifade eden bir kavramdır (Berker, 2008:26).

Gönüllülük: bireylerin maddi çıkar beklemezsizin kendi iradeleri ile toplumsal yarara hizmet eden faaliyetlere destek vermesidir (Yönten Balaban, Çoban İnce, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın amacıyla ilgili alanyazın incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle sosyal sorumluluk kavramı hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra kurumsal sosyal sorumluluk kavramı, kurumsal sosyal sorumluluğun tarihsel gelişimi, kurumsal sosyal sorumluluğun amacı, önemi ve faydaları, kurumsal sosyal sorumluluk modelleri ve sosyal sorumluluk alanları üzerinde durulmuştur. Ayrıca eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarına ilişkin bilgi verilmiştir. Son bölümde ise kurumsal sosyal sorumluluk konusunda yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.2.Sosyal Sorumluluk Kavramı

Sosyal sorumluluk kavramının ve kapsamının iyi anlaşılması, uygulamaların nitelikli bir biçimde gerçekleştirilmesi kavramı oluşturan sözcüklerin net bir biçimde tanımlanmasına bağlı görünmektedir. Bu nedenle sosyal sorumluluk kavramı tanıtılmadan önce “sosyal” ve “sorumluluk” kavramları tanımlanacaktır.

Latince ortak arkadaş, yoldaş anlamlarına gelen socius kavramından türetilen sosyal kavramı Türk Dil Kurumu (2017b) tarafından toplumla ilgili, toplumsal, içtimai şeklinde tanımlanmıştır. Sorumluluk kavramı ise kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017c). Belirlenen bir görevi yerine getirmek için o işi yapmakla mükellef olan bir kişinin uymak zorunda olduğu kurallar bütünü olarak tanımlanan sorumluluk, başkalarını tanımak, onların değerlerine saygı

göstermek ve onların varlığını kabullenmektir (Özüpek, 2005:8).Akyıldız (2012:355) ise sorumluluk kavramını üstlenilen işin sonuçlarına katlanmak olarak tanımlamıştır.

Son yıllarda sorumluluk ve etik kavramları ile birlikte sıkça anılan kavramlardan biri olan sosyal sorumluluk ise sivil toplum kuruluşlarının sosyal çevresindeki sorunlara ve toplumsal baskılara tepki gösterme veya cevap verme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Taşlıyan, 2012). Bir başka tanıma göre ise sosyal sorumluluk insanın yaradılışında var olan, iyilik yapmak ve iyi insan olma duygularının karşılığıdır (Başer, 2015).

Alanyazında sosyal sorumluluk kavramına ilişkin birçok tanımın yapıldığı görülmektedir. Aydemir (1999) tarafından sosyal sorumluluk bir örgütün faaliyette bulunduğu ortamı koruması ve geliştirmesi sürecindeki yükümlülükleri olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanımlamaya göre ise "bir kurumun ekonomik ve yasal koşullara, iş ahlakına, kurum içi ve çevresindeki kişi ve kurumların beklentilerine uygun bir çalışma stratejisi ve politikası gütmesidir" (Eren,2000:99).Sosyal sorumluluğu içinde bulunan toplumu geliştirme bağlamında ele alan Stahl ve Grisby (1997:4) "bir işletmenin kaynaklarını toplum yararına olacak şekilde kullanması" şeklinde tanımlamıştır. Benzer şekilde Bayrak (2001: 83) da işletmenin kendi amaçlarını gerçekleştirirken, ahlaki değerlere sadık kalması ve kaynakların aynı zamanda içinde bulunan toplumu geliştirmede kullanılması olarak tanımlamaktadır.

Sosyal sorumluluk kavramına ilişkin tanımlar incelendiğinde yalnızca örgütlerin içinde buldukları çevreye ilişkin sorumluluklarına dayalı faaliyetler ile sınırlı olmadığı görülmektedir. Alanyazında toplumun değer yargıları, karşılık beklemeden faaliyette bulunmak, sosyal beklentiler ve yasal yükümlülükleri de ön plana çıkaran tanımların yer aldığını görmek mümkündür. Örneğin Akyar (2008: 6) doğrudan hiçbir karşılık beklemezsizin isteğe bağlı olarak yapılan bir davranış olarak tanımladığı sosyal sorumluluk kavramının sadece örgütlerde değil aileden başlayarak devlete kadar geniş bir yelpazeyi kapsayan bir kavram olduğunu vurgulamaktadır. Yaman (2003:1) ise sosyal sorumluluğu örgüt sahibinin, ortaklarının ve yöneticilerinin işletmeyi yönetirken toplumun değer yargılarına göre hareket etmesi ve sosyal beklentilerin bilincinde olarak örgütü yönetmesi şeklinde ele almıştır. Başka bir tanımlamada sosyal sorumluluğun, örgütün genel ve çalışma ahlakını, çevresindeki kişi ve kurumların beklentilerini ve yasaları dikkate alarak faaliyetlerinin toplumdaki etkisini ciddi bir şekilde değerlendirmesi sonucunda, sağlıklı bir toplumu

oluşturmadaki toplumsal sorunların çözümünde katkı ve yardımları içerdiği vurgulanmıştır (Balkır, 2006).

Örgütlerin sosyal yaşamın bir unsuru olarak içinde buldukları topluma karşı bir takım sorumluluklar üstlenmesini gerekli görülmektedir. Örgütler sosyal çevrelerinin beklentilerini yalnızca ekonomik açıdan değil sosyal açıdan da karşılamak durumundadır. Ayrıca örgütlerin zorunlu olarak yerine getirdikleri sosyal sorumluluk faaliyetlerinin yanı sıra bir pazarlama stratejisi olarak toplumdaki itibarını ve tanınırlığını arttırmak amacıyla (Crowther ve Aras, 2008: 10) iş etiği, sürdürülebilir kalkınma, hesapverebilirlik gibi yeni nesil yönetim süreçlerini benimseye başlamaları “kurumsal sosyal sorumluluk” anlayışının gelişmesine zemin hazırlamıştır.

2.3. Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı

Makine gücünün yerini reklam, pazarlama ve inovasyon gücünün aldığı günümüz dünyasında kurumlar rekabet avantajı elde edebilmek amacıyla farklı birtakım misyonlar üstlenmeye başlamışlardır. Bunlardan biri de kitleler üzerinde etkisinin olduğu bilinen sosyal sorumluluk faaliyetleridir. Son 10 yıl içinde uluslararası örgütlerin, hükümetlerin ve sivil toplum kuruluşlarının strateji ve faaliyet gündemlerine yerleşmiş olan kurumsal sosyal sorumluluk şirketlerin kar amaçlı operasyonundan etkilenen bütün unsurlara zarar vermemek ya da bir fayda sağlamak için doğrudan kar amacı gütmeksizin yaptığı her türlü etkinlik olarak tanımlanmaktadır (Van Het Hof, 2009). Yirmi birinci yüzyılda adından sıkça bahsedilen kurumsal sosyal sorumluluk kavramı genel anlamda küresel şirketler, hükümetler ve bireysel vatandaşlar arasındaki ilişkilerin nasıl olduğu ya da nasıl olması ile ilgiliyken özel anlamda şirketler ve içinde buldukları toplumla ilgilidir (Crowther ve Aras, 2008:10). Ayrıca kurumsal sosyal sorumluluk etik değerlere dayalı, yasal gerekliliklere uygun ve insanlar, topluluklar ve çevreye saygılı şeffaf iş uygulamalarını ifade etmektedir (Hayford, 2013: 2).

Sosyal sorumluluk kavramına ilişkin yapılan tanımların çeşitliliği kurumsal sosyal sorumluluk kavramının da farklı birçok tanımının olmasına kaynaklık etmiştir. Kurumsal sosyal sorumluluk kavramının gündeme gelmesini sağlayan Bowen (1953) kurumsal sosyal sorumluluğu “işadaminin politikalarında, kararlarında ve faaliyetlerinde toplumun amaç ve değerlerine uygun davranması” şeklinde tanımlamıştır. Benzer biçimde Akgeyik (2007:68) kurumsal sosyal sorumluluğu “işletmelerin örgütsel süreçlerini toplumsal yararlılık ilkesi çerçevesinde yönetmeleri”

şeklinde tanımlarken, Aktan (2007:7) bir işletmenin faaliyetlerinden, yönetsel ve işlevsel kararlarından direk ya da dolaylı olarak etkilenebilecek kişi ve gruplara karşı sorumlu ve etik davranması olarak tanımlamaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluk Adam Smith'in "maksimum kar" anlayışının yerini "topluma sorumlu davranılması" anlayışına bırakmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Peltekoğlu, 2001: 179).

Kurumsal sosyal sorumluluk, yönetimce alınan kararlar doğrultusunda atılacak adımların doğuracağı sosyal, çevresel, siyasi, insani ve de mali sonuçların öncesinde farkında olabilmektir (Scarborough, 1996: 36). O Riordan ve Fairbrass (2008) ise, kurumsal sosyal sorumluluğu, toplumun refahının artırılması için bir işletmenin, paydaşlarıyla ilişkileri kapsamında toplumsal ve çevresel değerlere verdiği önem olarak tanımlamışlardır. Mohr, Webb ve Haris (2001:47) kurumsal sosyal sorumluluğu toplum üzerindeki zararların azaltılması konusuna vurgu yaparak, "şirketin toplum üzerindeki her zararlı etkiyi en aza indireceği veya ortadan kaldıracığı ve uzun vadeli yararlı faydaları azami seviyeye çıkaracağına taahhüdü" olarak tanımlamaktadır.

Kurumsal sosyal sorumluluk kavramına ilişkin tanımlar incelendiğinde toplumun amaç ve değerlerini vurgulayan tanımlar olduğu gibi "etik" kavramını ön plana çıkaran tanımların da yer aldığı görülmektedir. Örneğin Carroll (1979)'a göre kurumsal sosyal sorumluluk "belirli bir zamanda toplumun şirketlerden beklediği ekonomik, hukuksal, etik ve gönüllü olarak yapması gereken sorumluluk faaliyetlerinin toplamı"dır. Taşlıyan (2012)'a göre ise kurumsal sosyal sorumluluk, herhangi bir organizasyonun hem iç hem de dış çevresindeki tüm paydaşlara karşı "etik" ve "sorumlu" davranmasını ifade etmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmelerin toplum üzerindeki etkileri bakımından yerine getirmeleri gereken sorumluluklardır. Yürürlükteki mevzuata ve toplu sözleşmelere saygı göstermek, bu sorumluluğu yerine getirmenin bir önkoşulu olarak görülmektedir (European Commission, 2011: 6).

Alanyazında kurumsal sosyal sorumluluğun gönüllülük ilkesi çerçevesinde şekillendiğini ifade eden tanımlar da yer almaktadır. Bu doğrultuda Kolodinsky, vd., (2010) kurumsal sosyal sorumluluğu "organizasyonun yasal gerekliliklerinin ve hissedarlarına karşı olan zorunluluklarının ötesinde, içsel ve dışsal ilişkileri ve çevre üzerindeki ilişkilerini dikkate alması ve etkin bir şekilde yönetmesi" olarak tanımlamışlardır. Benzer şekilde Carrol'a (1999) göre örgütler için ekonomik faaliyetlerin ötesinde gönüllü olarak daha iyi bir toplum ve daha temiz bir çevreye

katkıda bulunma rolünü işaret eden kurumsal sosyal sorumluluk günümüzde sayıları ve toplum üzerindeki etkileri artan kurumların doğal afetler, ekonomik krizler, savaşlar, iklim değişiklikleri gibi küresel ve ulusal düzeyde karşılaşılan sorunlar karşısında insanları bilinçlendirmek ve bu sorunlara çözüm bulmak amacı ile gerçekleştirdiği etkinlikleri kapsamaktadır. Bir başka tanımlamaya göre ise kurumsal sosyal sorumluluk paydaşların toplumsal ve çevresel beklentilerine cevap veren veya bu beklentileri fazlasıyla karşılayan işletme faaliyetlerinde, bir şirketin gönüllü olarak benimsediği davranışlar ve ilkelerdir (TİSK vd, 2014: 8). Dinçer ve Özdemir (2013) ise kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının sürdürülebilir gelişmeye yaptığı katkılar nedeniyle örgütler, toplum, çevre, eğitim ve sağlık gibi alanlarda gönüllüğe dayalı projelere daha çok yer vermeye başladığını ifade etmişlerdir (Dinçer ve Özdemir, 2013). Kurumsal sosyal sorumluluk, bir işletmenin ekonomik ve yasal koşullarına, iş ahlakına, işletme içi ve çevresindeki kişi ve kurumların isteklerine uygun bir çalışma anlayışı ve politikası gütmesine insanları mutlu ve memnun etmesine ilişkindir (Eren, 2002: 104).

Crowther ve Aras'a (2008) göre sürdürülebilirlik, hesap verilebilirlik ve şeffaflık ilkeleri üzerine temellendirilen kurumsal sosyal sorumluluk tanımlarının içerdiği boyutlar Dahlsdrud'a (2008) göre şu şekilde özetlenebilir (Akt: Koçoğlu, 2016):

Tablo 1.

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Boyutları

Boyutlar	Konu	Örnek Faaliyetler
Çevresel Boyut	Doğal Çevre	Daha temiz bir çevre Çevresel yönetim İşletme faaliyetlerindeki çevresel kaygılar
Sosyal Boyut	İş ve toplum arasındaki ilişki	Daha iyi bir toplum için katkı sağlamak - Sosyal kaygıları iş faaliyetlerine entegre etmek Toplum üzerindeki etkileri dikkate almak
Ekonomik Boyut	Sosyo-ekonomik ve finansal bakış açıları	Ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak Karlılığı sürdürmek
Paydaşlar Boyutu	Paydaşlar	Paydaşlarla etkileşim Kurumun, çalışanları, tedarikçileri, müşterileri ve toplum ile nasıl bir etkileşimde bulunduğu
Gönüllülük Boyutu	Hukukla açıklanamayan durumlar	Etik değerlere bağlı Yasal yükümlülükler ötesinde Gönüllük esası

Kurumsal sosyal sorumluluk üzerine yapılan tanımlar incelendiğinde tabloda da görüldüğü gibi çevresel, sosyal ve ekonomik konuların, paydaşların ve gönüllülük boyutunun ön plana çıktığı söylenebilir.

Kurumsal sosyal sorumluluğa ilişkin yapılan tanımlar bilim insanları ve akademisyenler tarafından yapılan tanımlarla sınırlı değildir. Crane (2008) çeşitli kurumların kurumsal sosyal sorumluluk tanımlarını Tablo 2.'deki gibi özetlemiştir (Akt: Uzun, 2010):

Tablo 2.

Çeşitli Kurumların Sosyal Sorumluluk Tanımları

Organizasyon	Organizasyon Türü	KSS tanımı
İngiliz Hükümeti	Resmi Kurum	Firmaların yapabilecekleri gönüllü eylemler hem firmanın rekabet çıkarlarına hem de daha geniş toplum çıkarlarına hitap etmeli, minimum düzeyde veya üzerinde kanuni gereklilikleri de karşılamalıdır.
Avrupa Komisyonu	Resmi Kurum	Firmaların sosyal ve çevresel ilgilerini gönüllük temelinde kendi iş etkinlikleri ve paydaş etkileşimleriyle birleştirmeleri yoluyla ortaya çıkan bir kavramdır
Çin Ticaret Bakanlığı	Resmi Kurum	Yeni Komünist Parti Kolektif Liderliğinin “Uyumlu bir toplum oluşturmak için insanı ilk sıraya koymak” vizyonunu gerçekleştirmek için Çin firmaları tarafından yapılan somut eylemdir.
Birleşik Krallık Sanayi Konfederasyonu	İş Örgütü	Firmaların sadece finansal performanslarından değil, eylemlerinin toplum ve çevre üzerindeki etkilerinden de sorumlu olmaları gerektiğinin firmalar tarafından onaylanmasıdır
Sürdürülebilir Kalkınma İçin Dünya İş Konseyi	İş Örgütü	Firmaların ekonomik kalkınmaya katkıda bulunurken, firma çalışanlarının ve ailelerinin hayat kalitesini geliştirdiği kadar geniş anlamda toplumun ve yerel toplulukların da hayat kalitesini geliştirmesi ve sürekli olarak etik davranmaya bağlı kalmasıdır.
Gap Anonim Şirketi	Anonim Şirket	Sosyal olarak sorumlu olmak; işimizi nasıl yaptığımızdan, çalışanlarımıza nasıl davrandığımızı, yaşadığımız ve çalıştığımız toplum üzerinde nasıl bir etkimiz olduğuna kadar yaptığımız her şeyde etik kuralları ve kendi değerlerimizi birleştirmeye çabalamaktır
HSBC	Anonim Şirket	KSS uzun dönemde başarı için işimizi sorumlu ve duyarlı bir şekilde yönetmek anlamına gelir. Amacımız her ne pahasına olursa olsun kar elde etmek değildir, hiçbir zaman da olmamıştır çünkü yarının başarısının bugün kurduğumuz güvene bağlı olduğunu biliyoruz
Christian Aid	Sivil Toplum Örgütü	Ulusal veya uluslar arası seviyedeki kanunlar yerini alacak şekilde tamamen gönüllü olarak kendi kurallarını geliştirmeyi teşvik eden kurumsal liderlik girişimidir
CSR Asia	Sosyal Girişim	Bir firmanın çeşitli paydaşlarının çıkarlarını korurken ekonomik, sosyal ve çevresel olarak sürdürülebilir bir tarzda çalışma yükümlülüğüdür.

Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışının yerleşmesinde şirketlerin rekabet avantajı elde edebilmek gibi içsel stratejileri ile çalışanların, tüketicilerin,

yatırımcıların, sivil toplum kuruluşlarının, hükümetlerin, uluslararası ve uluslararası kuruluşların teşvik edici faaliyetleri gibi dışsal faktörlerin etkili olduğu bilinmektedir (Kaya, 2008). Ayrıca devletin ekonomik yaşama müdahalesi sonucu iş adamlarının karşısına çeşitli engellerin çıkarılması, bireylerin çeşitli kuruluşların üyesi olmasına bağlı olarak ortaya çıkan örgütsel güç, nüfus yoğunluğunun artmasına bağlı olarak artan işsizlik, demokratikleşme eğilimlerinin güçlenmesi ve küreselleşmenin getirdiği işbirliklerinin ekonomik ve siyasi rekabeti artırması gibi etmenlere bağlı olarak değişen yönetim süreçleri kurumsal sosyal sorumluluğun giderek önem kazanmasını sağlamıştır (Ataç, 1982).

Garriga ve Mele (2004: 63-64)'ye göre faydacı (instrumental), politik, bütünleştirici/uyumlaştırıcı (integrative) ve etik teoriler olmak üzere dört kurumsal sosyal sorumluluk teorisi vardır. Faydacı teoriler şirketlerin sosyal sorumluluk faaliyetleri yoluyla ekonomik amaçlara ulaşmaya çalıştığını belirtir. Bu teoriye göre şirketler, hissedarların gelirlerini maksimuma çıkarma ve rekabet üstünlüğü yaratma gibi yaklaşımlarla uzun dönemde firma değerini maksimum düzeye çıkarmayı hedefler. Politik teoriler işletmelerin sahip oldukları güçleri sorumluluklarının olduğu bilinciyle politik arenada kullanmalarına yoğunlaşır. Şirket vatandaşlığı, şirket meşruiyeti ve sosyal kontrat yaklaşımlarını kullanan politik teoriler; işletmelerle toplum arasında bir sosyal kontrat olduğunu varsayarak, işletmelerin sosyal sorumluluğunun sahip oldukları güçten kaynaklandığını ve şirketlerin sorumlu bir vatandaş olarak görülmesi gerektiğini önerirler. Bütünleştirici teoriler sosyal Demografik Özelliklerin Kurumsal 98 taleplerin şirket politikalarıyla uyumlaştırılmasına yoğunlaşarak halka karşı sorumluluk, sorun yönetimi, paydaşlar yönetimi, kurumsal sosyal performans yaklaşımlarını kullanır. Bu teorilere göre şirketler, paydaşların çıkarlarıyla şirket çıkarlarını dengelemeye ve sosyal konularla ilgilenecek toplum tarafından kabullenilmeye çalışırlar. Evrensel haklar, sürdürülebilir gelişme ve herkes için iyilik yaklaşımlarını kullanan etik teoriler, iyi bir toplum oluşturmak için şirketler tarafından doğru şeylerin yapılması gerektiğini belirtir. Ahlak teorilerinden de esinlenen bu teoriler, insan haklarına, işçi haklarına ve çevreye saygı çerçevesinde bu günün ve gelecek kuşakların refahlarını artırmaya önem verirler (Kaya, 2008:98-99).

2.4. Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Tarihsel Gelişimi

İnsanlığın var olduğu ilk çağlardan itibaren –adı konulmamakla birlikte- varlık gösteren sosyal sorumluluk yaşam koşullarının, üretim ve tüketim alışkanlıklarının, bilim ve teknolojinin gösterdiği değişim karşısında değişik formlara bürünerek günümüzdeki yapısını kazanmıştır. Kurumsal sosyal sorumluluğun tarihsel gelişim seyrini incelerken din ve felsefi düşüncenin hakim olduğu birinci dönem (sanayi öncesi dönem), makine gücünün ve rekabetin hakim olduğu sanayi devrimi dönemi ve bilgi temelli ekonomik düzenin ve inovasyonun hakim olduğu üçüncü dönem (sanayi devrimi sonrası dönem) olmak üzere üç temel dönemden bahsetmek mümkündür.

Mezopotamya, Çin, Eski Yunan ve Roma dâhil olmak üzere ilk uygarlıkları kapsayan işlem öncesi (sanayi öncesi) önemli sayılabilecek pratik yenilikler yapılamasa da bu toplumlarda insanların kişisel yargıları, dini inançları, etik görüşleri ve çeşitli yasalarla farkında olmadan yürütülen bir sosyal sorumluluğun olduğu belirtilmektedir. Topluma karşı sorumlulukların olduğunu belirten ilk düşünür olan Eflatun, idarecilerin ekonomik konularda genel menfaati her şeyin üzerinde tutmaları gerektiğini ifade ederek önemli bir başlangıç yapmıştır. Aynı şekilde Aristo, ekonomik olayları etik açıdan ele alarak, mübadele edilen kıymet ve hizmetler arasında bir denklik olmasının gerekli olduğunu, fiyatların ve kazançların adaletli bir şekilde oluşmasını, faizin adaletsiz olduğu görüşünü savunarak sorumluluk anlayışının gelişimine katkıda bulunmuştur (Taşlıyan, 2012). M.S. 1100 yılına kadar olan dönemde ticari faaliyetler ve iktisadi meseleler dinsel boyutta değerlendirilmiş, işletme sahipleri ve ticari faaliyetlerle uğraşanların sosyal sorumluluklara bakış açısı dini inançların etkisinde kalmıştır (Aktan ve Börü 2007: 22-23).

“Sanayileşmenin üretimi artırması ile birlikte insanlar sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, ticaret hayatına atılarak başkalarının da ihtiyaçlarını karşılama yoluna gitmişlerdir. Yaşanan bu tür gelişmeler Amerika ve Avrupa’ da sosyal bilinç ve sorumluluk kavramını da oluşturmaya başlamıştır. Sanayileşme ve büyük işletmelerin ortaya çıkmaya başlaması ile birlikte sosyal sorumluluk kavramı daha da belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır” (Aydede, 2007:17). KSS kavramının uygulama kökeninin 19. yüzyılda gerçekleştirilen hayırseverlik uygulamalarına dayandığı öne sürülmektedir (L'Etang ve Pieczka, 2002: 157)

Literatürde ilk kez 1953 yılında Bowen (1953) tarafından işadamlarının, toplumun değer ve amaçlarıyla örtüşen sosyal sorumluluk faaliyetleri ile ilgilenmeleri gerekliliği düşüncesi ile gündeme gelen sosyal sorumluluk anlayışının ortaya çıkmasında sanayileşmenin oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür (Aktan ve Börü, 2007).Devletin ekonomik yaşama müdahalesinin artması ve bu müdahale ortamının işadamlarının karşısına bazı sınırlamalar çıkarması, bireylerin çeşitli örgütlerin üyesi olmasına bağlı olarak örgütsel gücünün artması, nüfusun ve nüfus yoğunluğunun artmasına bağlı olarak işsizliğin önemli bir sorun olmaya başlaması, demokratikleşme ve hümanizm eğilimlerinin güçlenmesi, İnsan Hakları Beyannamesi ile bireylerin siyasal ve toplumsal güçlerinin artması gibi etkenler sosyal sorumluluk kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Vural ve Coşkun, 2011).

Sosyal sorumluluk kavramının literatürde yer almaya başladığı 1950'lerden sonra sivil toplum kuruluşlarının toplum içindeki etkisinin artmasına dayalı olarak ön plana çıkan çalışan hakları, ücret politikaları, tüketici hakları ve özellikle de kadın hakları konularına işletmelerin de hassasiyet göstermeleri kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ivme kazanmasını sağlamıştır. 1970'li yıllarda kurumsal sosyal sorumluluk anlayışı ortaklara bilgi sağlama, iş vermede adalet, karı paylaşma gibi etik rekabet ilkeleri çerçevesinde şekillenirken 1980'li yıllarda atıkları azaltmak, geri dönüşüm faaliyetlerinde bulunmak, ekonomik durumu iyi olmayanlara ekonomik yardım, toplumsal sağlığın önemsenmesi gibi konular etrafında geliştiğini söylemek mümkündür (Aktan ve Börü, 2007).

Bilgi ve teknolojinin hakim olmaya başladığı 1980'li yıllardan itibaren ise hesap verilebilirlik ve şeffaflık olgularının önem kazanmaya başlaması sosyal sorumluluk faaliyetlerinin bu kavramlar çerçevesinde ele alınmasını sağlamıştır (Lantos, 2001:5).

Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının Türkiye'deki tarihsel gelişimi incelendiğinde Kurumsal Sosyal Sorumluluk faaliyetlerinin temelini Osmanlı İmparatorluğu döneminde atıldığını söylemek mümkün olacaktır. Osmanlı İmparatorluğu'nda vakf (şimdiki adıyla vakıf) kavramı eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi kamu hizmetlerinin temel kurumsal mekanizmasını oluşturduğu bilinmektedir (Ayup, 2008).

Türkiye'nin giderek artan sayıda uluslararası antlaşmalara, kampanya ve etkinliklerin parçası olması ülkenin kurumsal sosyal sorumluluk ve ilgili konulardaki bilinç düzeyini arttırmada önemli bir etken olmuştur. 1996'da İstanbul'da gerçekleşen

Habitat II Konferansı, özellikle İstanbul'da yaşayanların, fakirliğin ve ayrımcılığın azaltılması, insan haklarının korunması ve desteklenmesi, herkes için özgürlük, eğitim, sağlık ve beslenme gibi temel ihtiyaçların sağlanması gibi sosyal konuların tartışıldığı bir platformu gözlemleyebilmesi için önemli bir olanak yaratmıştır. Bu konferans, sürdürülebilir kalkınma ile ilişkili konuların Türkiye'de tartışılması için gereken ortamın yaratılmasında öncülük etmiştir (Ayup, 2008).

Türkiye'de kurumların sosyal sorumluluk uygulamalarına 2000'li yıllardan sonra etkin ve yaygın bir biçimde yer verdikleri görülmektedir. Bu gecikmenin öncelikli nedeni olarak ekonomik istikrarsızlık gösterilmektedir. Bir kaç yıl ara ile yaşanan ekonomik krizler ve yüksek enflasyon oranları kurumları temel sorumlulukları olan ekonomik sorumlulukları üzerinde yoğunlaşmalarına neden olmuştur. 2000'li yıllarda, enflasyon oranının düşmesi, kişi başına düşen milli gelirdeki artış gibi ekonomideki olumlu gelişmeler kurumların kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına yönelmelerini kolaylaştırmıştır (Öztürk, 2013).

2.5.Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Amacı, Önemi ve Faydaları

Günümüzde artık kurumların devamlılığını sürdürebilmesi için sadece yasal çerçevede iş görüp kar elde ediyor olması yeterli değildir. Kurumun hedef kitlesi, kurumun içinde bulunduğu topluma karşı olan sorumluluklarının da yerine getirilmesini beklemektedir (Öztürk, 2013). Bu bağlamda kurumlar öncelikle hedef kitlelerinin beklentilerini karşılamak amacıyla kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetinde bulunmalıdır denilebilir.

Literatürde kurumsal sosyal sorumluluğun kurumsal açıdan faydalarına ilişkin pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Örneğin Bowd, Bowd ve Harris'e (2006) göre kurumsal sosyal sorumluluğun faydaları; iyi niyeti geliştirmek, müşteri sadakatini artırmak, bağlantılı kurumlar için fayda sağlamak, çalışan sadakatini artırmak, perakende satışları artırmak, paydaş ilişkileri kurmak, itibarı oluşturmak ve geliştirmek, rekabet avantajı oluşturmak, şeklinde sıralanabilmektedir.

Kurumsal sosyal sorumluluğun iş bağlılığı, örgütsel bağlılık, motivasyon gibi çalışanlar üzerindeki olumlu etkilerini belirten çalışmaların oldukça yoğun olduğu dikkat çekmektedir. Örneğin Özgen'e (2007) göre kurumların çalışanlarının motivasyonunu sağlamada sosyal sorumluluk çalışmalarının ve bu konudaki gönüllülüğün çok önemli yeri vardır. Özdemir'e (2007) göre ise kurumsal sosyal

sorumluluklarını çalışanlarına karşı uygulayan işletmelerde çalışanların iş tatmini, örgütsel bağlılığı ve örgütsel özdeşleşmesi yükselir. Kurumsal sosyal sorumluluğun faydalarını örgütsel bağlılık kapsamında ele alan Kotler ve Lee'ye (2005) göre kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kurumların imajlarını zenginleştirmekte, çalışanları cezbetmekte ve motivasyonlarını arttırmaktadır. Ayrıca çalışanların yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Kurumsal sosyal sorumluluğu post modern yönetim aracı olarak ele alan Doda ve Albania'ya (2015) göre ise kurumsal sosyal sorumluluk rekabet avantajı, yaratıcılık, yenilik ve inovasyon süreçlerine ivme kazandıran bir araçtır.

Literatürde kurumsal sosyal sorumluluğun işletmeler için ekonomik açıdan önemli olduğunu ifade eden araştırmalara da rastlanmaktadır. Waddock ve Graves'e (1997) kurumsal sosyal sorumluluğun avantajlarını ekonomik yönden ele alarak kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performans arasındaki bağı açıklamaya çalışmışlardır. Benzer şekilde Akyar (2008), kurumsal sosyal sorumluluğun şirketler için kar sağlamak, satış gelirini arttırmak, varlığını sürdürmek ve büyümek için bir anahtar olduğunu belirtmiştir. Grunig (2005)'e göre mükemmel örgütler kararlarının sadece kurum üzerinde değil toplum üzerindeki sonuçlarını da sürekli göz önünde bulundururlar. Bir başka ifade ile kurumsal sosyal sorumluluk nitelikli kurumlar oluşturmanın bir aracıdır. Özalp, Tonus ve Sarıkaya (2008) ise kurumsal sosyal sorumluluğun işletmeler açısından önemini şu şekilde ifade etmektedir:

İşletmelerin marka değerleri ve piyasa değerlerini artırır.

- Kurumsal öğrenme ve yaratıcılık potansiyeli artar.
- Yeni pazarlara girme ve müşteri bağlılığını sağlamada önemli avantajlar sağlar.
- Daha kaliteli mal ve hizmet sunulmasında etkin bir rol oynar.
- Risk yönetimi daha etkin hale gelir.
- Toplumun ve kural koyucuların işletmenin görüşlerine önem vermesini sağlar.

Weber (2008) kurumsal sosyal sorumluluğun işletmeler açısından önemini çalışanlar üzerindeki etkilerin yanı sıra işletme itibarı bağlamında ele alarak kurumsal sosyal sorumluluğun işletmelere sağladığı faydaları "işletmenin imajı ve itibarı üzerindeki etkiler, çalışan motivasyonu, maliyeti koruma, pazar payı ve risk yönetimi" olmak üzere beş grupta ele almıştır. Benzer şekilde Argüden'e göre (2002) kurumsal

sosyal sorumluluk, şirketlere yeni pazarlara girme ve müşteri sadakati sağlamada kolaylıklar sağlamanın bir aracı olarak görülmektedir. Berker (2008) ise sosyal sorumluluğun işletmenin imajı açısından son derece büyük öneme sahip olduğunu, sosyal dayanışmanın gelişiminin bir göstergesi olduğunu, aynı zamanda uzmanlık gerektiren stratejik bir iletişim aracı olduğunu belirtmiştir (Berker, 2008: 3). Balı ve Cinel (2011) ise başarılı kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının kurumlarda insan kaynakları yönetimi, pazarlama yönetimi ve halkla ilişkiler yönetimi alanlarında başarı sağlayacağını belirtmiştir.

Özüpek (2008) ise kurumsal sosyal sorumluluğun faydalarını şu şekilde sıralamıştır:

- Daha iyi bir sosyal çevre yaratmak toplum ve işletmelere yarar sağlamaktadır. Toplumla ilgili olarak, sosyal sorumluluk faaliyetlerinin gerçekleştirilmesiyle daha iyi bir çevre oluşturulabilir. İşletmelerle ilgili ise daha çok istihdam elde edilecek ve işletmeler üretmiş oldukları mal ve hizmetlere daha kolay müşteri çekebilecektir.
- İşletmenin sosyal faaliyetlere istekli olarak katılması bu konulara devletin daha çok eğilmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla işletmeler çok daha esnekliğe ve bağımsızlığa kavuşabilecektir.
- İşletmeler modern topluma bağımlı sistemler olarak ifade edilirler. İşletmeler ile toplum arasında olan bu bağımlılık, işletmelerin faaliyetlerini önemli oranda etkilemektedir. İşletmelerin çevrelerinde bulunan çıkar gruplarının istekleri tatmin edildiği ölçüde pazardaki varlığı da riske girmez. İşletmelerin sosyal faaliyetleri desteklemesinde kamuoyunun görüşleri de önemli rol oynamaktadır.
- İşletmelerin yenilikçi kapasiteleri toplumsal problemlere uygulanabilirse, işletmeye maliyetli gibi görünen bazı çalışmalar işletmeye daha çok katkı sağlayabilir. Bazen toplumsal sorunlara tepki göstermek yerine önlem almak daha faydalı ve daha az maliyetli olabilmektedir. Bu sebeple işletmeler sosyal problemler ortaya çıkmadan önce tedbirlerini alacak olursa, hem tepkiler hem de önlem almanın maliyeti azalacaktır.
- İşletmeler, toplumsal hareket kapsamında bir halk imajı yaratmaya çalışarak bu toplumsal harekete tüketicileri, çalışanları ve yatırımcıları da çekebilmektedirler.

- İşletmeler değerli kaynaklara sahiptirler, işletmelerin özellikle toplumun çeşitli problemlerini çözmek için kendi kaynaklarını kullanması toplumda olumlu olarak algılanmasını sağlamaktadır.
- İşletmeler; iyi bir çevrede başarılı olmakta ve kazançlarını artırabilmektedirler.
- Sosyal sorumluluk faaliyetlerini gerçekleştiren işletmeler, etik sorumluluklarını anlayarak, işletmelerin neden olduğu sosyal problemleri çözme yoluna gitmektedirler.

Kısaca özetlemek gerekirse kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri işletmeler için rekabet üstünlüğü elde etme, markalaşma, çalışanların örgütsel bağlılıklarının artırılması ve itibar sağlama açısından önemli görülmektedir.

2.6. Sosyal Sorumluluk Modelleri

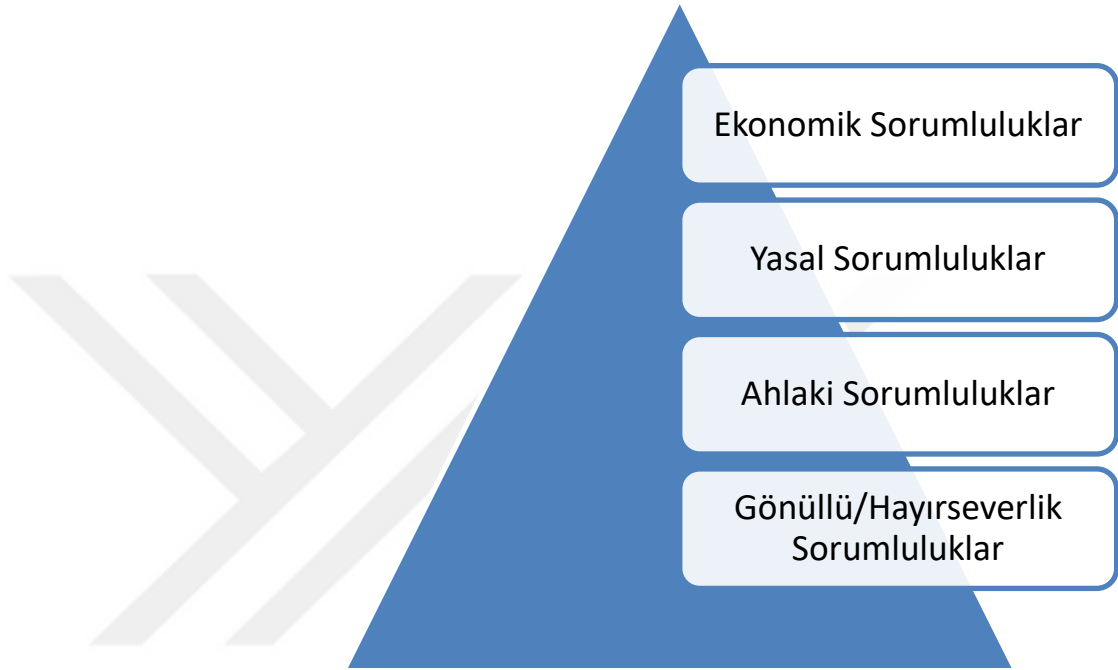
Kurumsal sosyal sorumluluğa ilişkin geliştirilen farklı tanımlar ve kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında odaklanılan alanlardaki farklılaşmalar farklı kurumsal sosyal sorumluluk modellerinin geliştirilmesine zemin hazırlamıştır. Literatürde karşılaşılan başlıca kurumsal sosyal sorumluluk modelleri Friedman'ın Hissedarlar Modeli, Carroll'un Sosyal Sorumluluk Modeli, Davis'in Sosyal Sorumluluk Modeli, Ackerman'ın Sosyal Duyarlılık Modeli, Lantos'un Sosyal Sorumluluk Modeli, Wartick ve Cochran'ın Sosyal Sorumluluk Modeli, Philip Kotler'in Altı Seçenek Modeli ve Sethi'nin Sosyal Sorumluluk Modeli'dir.

2.6.1. Friedman'ın Hissedarlar Modeli

Friedman, işletmelerin yegane sorumluluklarının kendi örgütsel amaçları olduğunu ifade ettiği sosyal sorumluluk modelinde örgütsel amaçlara ulaşma sürecinde gösterilen çabanınve bunun karşılığında elde edilen karın da bir toplumsal hizmet olduğunu ileri sürmektedir (Stoner ve Freeman, 1992: 70). Bir başka ifade ile Friedman'a göre işletmelerin en büyük sosyal sorumlulukları kar elde etmek ve böylece hissedarları zenginleştirmek suretiyle, zenginleşen hissedarların gönüllü olarak toplum yararına faaliyette bulunmalarını sağlamaktır (Alakavuklar, Kılıçaslan ve Öztürk, 2009). Ayrıca Friedman sorumluluğun işletmelere değil bireylere özgü bir davranış olduğunu ifade etmektedir. Friedman'a göre yöneticiler yerine getirdikleri sosyal sorumluluk faaliyetlerinin maliyetini müşterilere yükleyerek sosyal sorumluluk faaliyetinde bulunan yöneticilerin aslında sosyalizmi savunmaktadırlar (Ay, 2003).

2.6.2. Carroll'un Sosyal Sorumluluk Modeli

Carroll (1992) kurumsal sosyal sorumluluk modelini temellendirdiği ekonomik boyut, yasal boyut, ahlaki boyut ve hayırseverlik boyutlarını kapsayan bir sosyal sorumluluk piramidi geliştirmiştir (Şekil 1).

Şekil 1.

Carroll'un Sosyal Sorumluluk Piramidi

Ekonomik sorumluluklar İşletmelerin başlıca prensibi, tüketicilerin ihtiyaç duydukları ve istedikleri mal ve hizmetleri üretmesi ve bu süreçte kar etmesidir. Ekonomik sorumluluklar çerçevesinde işletmeler kazanç maksimizasyonunu sağlayacak şekilde faaliyetlerine devam etmek, rekabet avantajını elinde bulundurmaya özen göstermek ve faaliyet verimliliğini üst düzeyde sürdürmek durumundadırlar (Carroll, 1991).

Yasal sorumluluklar işletmenin faaliyetlerini kanunlar ve düzenlemeler çerçevesinde gerçekleştirmesidir (Özüpek, 2005). Bu alandaki sorumlulukların başlıcaları vergi hesaplarının usulüne uygun yapılması, yasal sorumluluklardan kaçınmama, devlete karşı yükümlülüklerin yerine getirilmesi şeklinde sıralanabilir (Torlak, 2003). Başer (2015:13-14) ise yasal sorumlulukları:

- Kurumların devletin ve yasaların beklentilerine uygun davranması,

- Tüm ulusal ve bölgesel düzenlemelere uyulması,
- Kurallara uyan bir kurumsal vatandaş olması,
- Yasal yükümlülüklerini yerine getiren bir işletmenin başarılı bir kurum olarak tanımlanması,
- Ürün ve hizmet sunumunda asgari yasal zorunluluklara uyulması şeklinde özetlemiştir.

Ahlaki sorumluluklar işletmelerin faaliyetlerini gerçekleştirirken adil ve doğru davranmalarını ifade etmektedir (Peltekoğlu, 2012). Carroll (1991:42) tarafından işletmelerin ahlaki sorumlulukları:

- Etik ilkelere ve toplumun beklentilerine uygun şekilde davranmak,
- Toplum tarafından benimsenen ahlaki normların farkında olmak ve bunlara saygı göstermek,
- Kurumsal hedefleri gerçekleştirmek için ahlaki norm ve kurallardan ödün vermemek,
- Çalışma hayatının ahlaki davranış kurallarının, yasal düzenlemelerin daha üstünde olduğu kabul etmek şeklinde sıralanabilir.

Gönüllü/Hayırseverlik Sorumluluklar işletmelerin gönüllülük ve hayırseverlik temelinde yerine getirmeleri beklenen sorumlulukları ifade etmektedir (Tak, 2009). Carroll'a (1991) göre bu sorumluluklar kurumun tamamen gönüllü olarak kabul ettiği hayırseverlik davranışlarını kapsamaktadır. Carroll'un ifade ettiği hayırsever yaklaşımın sosyal sorumluluk bileşenleri şu şekilde ifade edilmektedir:

- Toplumun işletmelerden hayırsever yardımlar konusunda beklenti içerisinde olduğu unutulmamalı,
- Talep edilen gönüllü yardımlar, işletmeler tarafından en iyi şekilde karşılanmalı,
- Yönetici ve çalışanlar ile birlikte toplumsal çevreye de yardım yapılmalı,
- Özel ve kamuya ait eğitim kurumlarına maddi olarak destek verilmeli,
- Gönüllü projelere, kendisine iyi bir imaj kazandıracığı için destek vermelidirler (Top ve Öner, 2008: 104).

2.6.3. Davis'in Sosyal Sorumluluk Modeli

Sosyal sorumluluğu sosyal güç kavramı ile birlikte ele alan Davis'e göre işletmeler toplumsal faaliyetlere açık olmalı; toplumun istek ve beklentilerine açık olmalıdır. Davis, işletmelerin sosyal sorumluluğuna ilişkin geliştirmiş olduğu modeli hem toplumun refahını, hem de işletme menfaatlerini koruyan ve yükselten önlemleri, işletmelerin niçin ve nasıl aldıklarını ve neden bağlı kalmak zorunda olduklarını beş ana varsayım ile açıklamaya çalışmıştır (Top ve Öner, 2008:105-106):

- **Sosyal sorumluluk işletmelere emanet edilen sosyal güçten kaynaklanır;** İşletmeler ekonomik girişimciliğin geleneksel rolüne ek olarak, sosyal olarak toplum tarafından güvenilir organizasyonlar olarak da yeni bir rol üstlenmektedirler. Toplumun kaynak ve yeteneklerini yöneten bu güvenilir organizasyonların temel rolü, sadece organizasyon sahiplerini, müşterileri, tedarikçileri veya çalışanları değil aynı zamanda toplumun bu konudaki bütün taraflarına da sosyal sorumluluk yükleyen bir davranış olarak görmesinden ileri gelmektedir.
- **Toplumsal faaliyetlere açık olması (Açık iletişim);** İşletmeler açık bir sistem olarak toplumsal refahın sürdürülmesi veya iyileştirilmesi için yapılması gerekli olan faaliyetlerle ilgili olarak, toplumsal çevrenin temsilcilerini dinlemeye her zaman istekli olmalıdır. Toplumun sosyal ihtiyaç ve gereksinimlerine cevap verebilecek güce, bilgi ve beceriye sahip olan işletmeler, sosyal sorunlara hassasiyetle eğilmelidir.
- **Sosyal sorumlulukların oluşturacağı maliyetler;** İşletmeler yaptıkları faaliyetler sonucu ortaya çıkardıkları ürün veya hizmetin kendilerine getirecekleri kazançlar ile birlikte, ortaya çıkaracakları sosyal problemlerinde maliyetlerini de her yönüyle hesaplayarak, gelecekleri hakkında uygulayacakları sosyal sorumluluk projeleri hakkında karar vermelidirler.
- **Sosyal sorumluluklar kullanıcılar tarafından karşılanır;** İşletmeler sosyal olarak fayda getiren organizasyon olarak, ilave bir ekonomik fayda sağlamayacağını değerlendirdiği sosyal sorumluluk faaliyetlerini tümüyle finanse etmesinin de gereksizliğini ifade etmektedir. Bu nedenle işletmelere, toplumsal açıdan yarar sağlayacak faaliyetlerin maliyetini, bu cazip faaliyetlerle doğrudan ilişkili olan ürün ve hizmetin fiyatına, dolayısıyla müşterilere yansıtılmasını ileri sürmektedir.

- **Tüzel kişilik olarak işletmenin sosyal sorumlulukları;** İşletmeleri, kendileri ile doğrudan ilişkili olmayan bir sosyal sorunu çözmek için gerekli uzmanlara sahip olması halinde, o sosyal sorunu çözmek için topluma yardımcı olmalıdır.

2.6.4. Ackerman'ın Sosyal Duyarlılık Modeli

Ackerman'a (Robert E. Ackerman:1973) göre işletmelerin topluma hizmetlerinin temelini sorumluluk değil duyarlılık oluşturmalıdır. Bu düşünce çerçevesinde şekillenen sosyal duyarlılık modeliyöneticilerin, içinde buldukları çevrenin beklentileri doğrultusunda uygulayacakları sosyal faaliyetlere ilişkin politikaların yer aldığı birinci aşama; toplumun sosyal sorunlarının ve bu sorunlara ait çözüm yollarının belirleneceği öğrenme aşaması ve belirlenmiş olan sosyal problemlerin çözülmesi için eylemde bulunmayı kapsayan örgütsel yükümlülük aşaması olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır (Post, Anne ve James, 1996:74-76).

2.6.5. Lantos'un Sosyal Sorumluluk Modeli

Lantos, Carrol'un geliştirmiş olduğu sosyal sorumluluk modeline benzer şekilde yapılandığı sosyal sorumluluk modelinde Carroll'un belirtmiş olduğu ekonomik, yasal ve etik sorumlulukların yanı sıra Carroll'dan farklı olarak işletmelerin stratejik sorumluluklarına da vurgu yapmıştır. Lantos'a göre stratejik sorumluluk işletmelerin stratejik amaçlarına ulaşması sürecinde sosyal sorumluluk faaliyetlerini ikinci plana atmaması, toplumsal sorunlara eğilmesi ve toplumsal refahı yükseltecek etkinliklerde bulunması olarak ifade edilmektedir. Bir başka ifade ile işletmenin stratejik hedeflerinden hem işletmenin hem de toplumun fayda görmesi stratejik sosyal sorumluluk olarak ele alınmaktadır (Lantos, 2001; Jamali, 2007).

2.6.6. Wartick ve Cochran'ın Sosyal Performans Modeli

Wartixk ve Cochran (1985) Carroll'un geliştirmiş olduğu sosyal sorumluluk modelinden yola çıkarak Kurumsal Toplumsal Performans Modelini geliştirmişlerdir. Kurumsal Toplumsal Performans Modeli ilkeler (Carroll'un geliştirmiş olduğu sosyal sorumluluk kategorilerinden oluşur), kurumsal toplumsal sorumluluk süreçleri (tepkisel, savunmacı, uzlaşmacı ve öncü) ve politikalar

(toplumsal sorunları işaret eden) olmak üzere üç alanı bütünleştirmektedir (Branco ve Rodrigues, 2007: 10). Tablo 3’de bu model özetlenmektedir.

Tablo 3.

Wartick ve Cochran’ın Sosyal Performan Modeli

İlkeler	Süreçler	Politikalar
Kurumsal Sosyal Sorumluluklar	Kurumsal Sosyal Hesap Verilebilirlik	Sosyal Konuların Yönetimi
(1) Ekonomik	(1) Tepkisel	(1) Konuların Belirlenmesi
(2) Hukuksal	(2) Savunmacı	(2) Konuların Analizi
(3) Ahlaki	(3) Uzlaşmacı	(3) Yanıt Geliştirilmesi
(4) Hayırseverlik	4) Öncü	Yönelim
Yönelim	Yönelim	Sürprizlerin en aza indirgenmesi
İşletmenin sosyal sözleşmesi	Değişen sosyal koşullara cevap verme kapasitesi	Etkili kurumsal sosyal politikaların belirlenmesi
Ahlak (etik) temsilcisi olarak işletme	Yanıt geliştirmek için yönetsel yaklaşımlar	Örgütsel Yön
Felsefi Yön	Kurumsal Yön	

Sosyal performans modelinin özetlendiği Tablo 3. incelendiğinde kurumsal sosyal sorumluluğun ekonomik, hukuksal, ahlaki ve hayırseverlik ilkelerinden; tepkisel, savunmacı, uzlaşmacı ve öncü kurumsal sosyal hesap verilebilirlik süreçlerinden ve konuların belirlenmesi, konuların analizi ve yanıt geliştirilmesini kapsayan sosyal konuların yönetimi politikalarından oluştuğu görülmektedir.

2.6.7. Philip Kotler’in Altı Seçenek Modeli

Kotler ve Lee (2006) göre sosyal bir amaca ilişkin farkındalığın arttırılmasını kapsayan “sosyal amaç teşviki”, ürün satışlarına dayalı gelirlerin sosyal amaçlar için kullanılmasına yönelik “sosyal amaç bağlantılı pazarlama”, sosyal refahı arttırmayı amaçlayan “kurumsal sosyal pazarlama”, bir kurum ya da hayır derneğine doğrudan katkıda bulunmaya yönelik “kurumsal hayırseverlik”, sosyal amaçların desteklenmesi sürecinde gönüllü olarak bulunmayı ifade eden “toplum gönüllülüğü” ve sosyal amaçların desteklenmesi için isteğe bağlı yatırımları kapsayan “sosyal açıdan sorumluluk taşıyan iş uygulamaları”nı kapsayan altı seçenekli bir model geliştirmişlerdir (Kotler ve Lee, 2006).

2.6.8.Sethi'nin Sosyal Sorumluluk Modeli

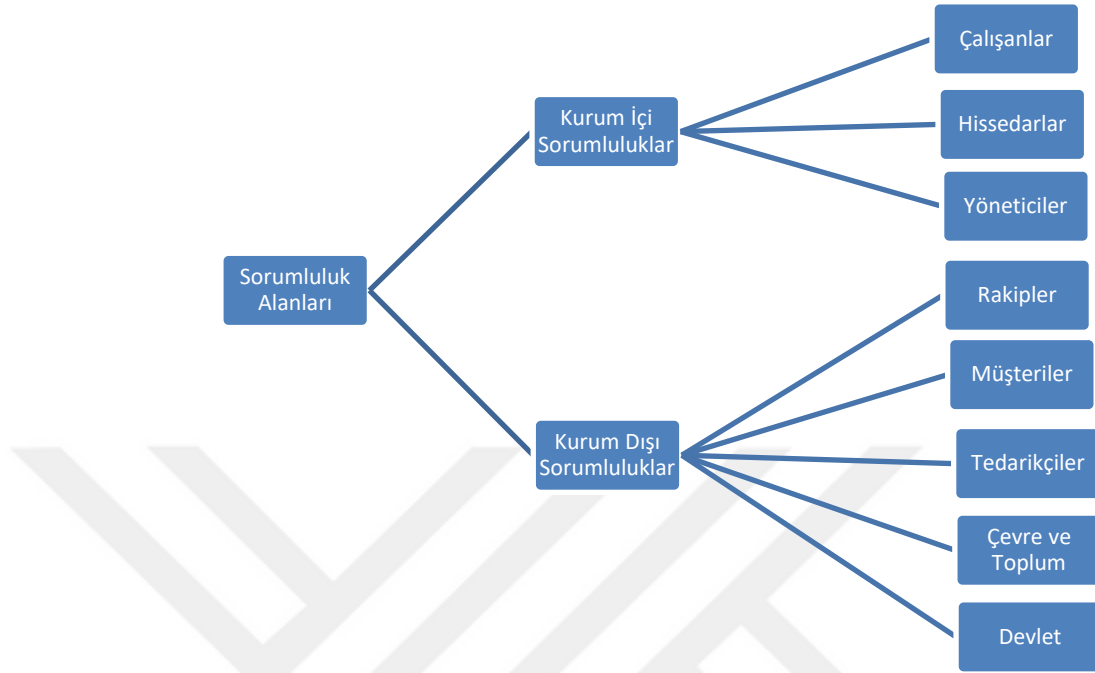
Kurumsal sosyal sorumluluğu “işletmelerin, toplumun beklentilerini karşılamak için toplumun sosyal normlarına, değerlerine ve beklentilerine uyumlu davranışlar sergilemesi” olarak tanımlayan Sethi (1975) İşletmelerin sosyal sorumluluklarını “sosyal zorunluk”, “sosyal sorumluluk” ve “sosyal yanıtlayıcılık” olmak üzere üç düzeyde ele almıştır. Sosyal yükümlülük yasal olarak ve piyasa koşulları açısından olası zorunlulukları, sosyal sorumluluk toplumsal normları, değerleri ve performans beklentilerini, sosyal duyarlılık ise sosyal ihtiyaçlara yönelik ileriye dönük ve önleyici faaliyetleri ifade etmektedir (Sethi, 1975: 60-63).

2.7.Kurumsal Sosyal Sorumluluk Alanları

İşletmelerin çevrelerindeki sosyal sorunları fark edebilmesi ve bu sorunlar için çözüm önerileri getirebilmesi sosyal sorumluluk alanlarının belirlenmesine bağlı görünmektedir (Akyar, 2008). Bilgi ve teknolojiye bağlı olarak değişen yaşam koşulları, kurumların yönetim ve işleyişindeki değişimler, kurumlardan beklentilerin değişmesi gibi etmenler kurumsal sosyal sorumluluk alanlarını ekonomik ve yasal sorumlulukların ötesine taşımıştır. Kurumların sosyal sorumluluk alanları son zamanlarda etik sorumluluklar, ahlaki sorumluluklar, içinde bulunulan çevreye karşı sorumluluklar, topluma karşı sorumluluklar, paydaşlara karşı sorumluluklar, rakiplere karşı sorumluluklar bunlardan yalnızca birkaçıdır.

Kurumsal sosyal sorumluluk alanları işletmelerin faaliyet gösterdikleri alanlar ve ilişki içerisinde buldukları gruplar çerçevesinde şekillenmektedir. Bu doğrultuda kurumsal sosyal sorumluluk alanları sınıflandırılırken kabul gören anlayışın, sorumluluk alanlarının kurum içi sorumluluklar (birincil çıkar grupları) ve kurum dışı sorumluluklar (ikincil çıkar grupları) olmak üzere iki grupta ele alınması şeklinde olduğunu söylemek mümkündür. Birincil çıkar grupları, hissedarlar, yatırımcılar, müşteriler, çalışanlar ve tedarikçilerden oluşan ve işletme kaynakları üzerinde yasalarca sağlanmış doğrudan haklara sahip olan ve işletmeyi ekonomik olarak doğrudan etkileyen gruplardır (Özgener, 2000:37). İkincil çıkar grupları ise rakipler, tedarikçiler, müşteriler, çevre, toplum, devlet, meslek odaları, sendikalar, sivil toplum örgütleri ve yerel yönetim unsurlarından oluşan ve işletmenin faaliyetlerine doğrudan katılmayan ama işletme üzerinde özellikle uzun vadeli amaçların

gerçekleşmesinde önemli etkileri olan gruplardır (Özalp, Tonus ve Sarıkaya, 2008: 70).

Şekil 2.
İşletmelerin Sorumluluk Alanları

Şekil 2’de de görüldüğü gibi işletmelerin sorumluluk alanları kurum içi sorumluluklar (çalışanlar, hissedarlar ve yöneticiler) ve kurum dışı sorumluluklar (rakipler, müşteriler, tedarikçiler, çevre, toplum ve devlet) olmak üzere iki grupta ele alınabilir (Aktan ve Börü, 2007).

2.7.1.İşletmelerin Çalışanlara Karşı Sorumlulukları

İşletmelerin amaçlarına ulaşma sürecindeki en önemli unsurlardan biri çalışanlardır. Ayrıca işletmelerin etkinliklerinden en fazla etkilenen grubun da yine çalışanlar olduğunu söylemek mümkündür (Koçoğlu, 2016). İşletmelerin çalışanlarına karşı sorumlulukları çalışma koşulları ile ilgili sorumluluklar ve özlük hakları ile ilgili sorumluluklar olmak üzere iki başlık altında ele alınabilir. Torlak (2003)’e göre işletmelerin çalışanlara karşı sorumlulukları hayat standartlarına uygun bir ücret politikası belirlemek, iş tatminini sağlayacak bir çalışma ortamı sunmak, mesleki gelişimlerine katkıda bulunmak, sağlık koşullarına dikkat etmek şeklinde ele alınırken; Develioğlu ve Çimen (2012) çalışanların yönetim faaliyetine katılmalarını ve

kendilerini ilgilendiren konularda söz sahibi olmalarını işletmelerin çalışanlara karşı bir sorumluluğu olarak ele almaktadırlar. Benzer şekilde Paksoy (2000) da yönetime katılmanın çalışanlara karşı bir sorumluluk olduğunu ifade etmiştir.

Nalbant (2005) işletmelerin çalışanlara karşı sorumluluklarını insan hakları ve çalışanların özlük hakları çerçevesinde ele alarak çalışanlar arasında cinsiyet, ırk, dil, din, gibi konularda ayrımcılık yapmamak, engellilerin çalışabilecekleri alanları arttırmak ve işsizlik sorununun çözümüne katkıda bulunmak şeklinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca çalışanların sağlık ve güvenliklerinin korunması, çalışma ortamı ve koşullarının iyileştirilmesi gibi faktörler de çalışanlara karşı sorumluluklar arasında yer almaktadır (Sönmez, 2000). Varol'a (2010) göre ise kuruluştaki çalışan iş görenler birer araç değil, amaç olarak ele alınmalıdır. Kuruluş varlığını borçlu olduğu insan gücüne, kişiliğine, görüş ve önerilerine saygılı olmalıdır. Bu bağlamda toplum kuruluşların hizmetinde değil, kuruluşlar toplumun hizmetinde olmalıdır. Kuruluşlar endüstriyel ilişkiler politikasına yeni bir yön vererek çalışanların refah düzeyini arttırmalı, adil bir ücret düzeni ve iş güvenliği sağlanmalı, kadın, sakat ve hükümlülere ilgi gösterilmeli ve çalışanların alınan kararlara katılmasına olanak tanınmalıdır.

Argon ve Eren (2004) çalışanlara karşı sorumlulukları özlük haklarının iyileştirilmesi çerçevesinde ele alarak çalışanların eğitim ve kariyer imkanlarının geliştirilmesi ve eğitimlerde fırsat ve imkan eşitliğine dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Boddy'e (2002) göre iş güvenliği, yeterli çalışma koşulları, başarısının ödüllendirilmesi ve kişisel gelişimlerine destek olunması gibi konular da işletmelerin çalışanlarına karşı sorumlulukları arasındadır. Özkalp (2002) ise çalışanlara karşı sorumlulukları çalışma ortamı bağlamında ele alarak iş ortamının sağlık ve güvenlik açısından tehlike arz etmeyen bir ortam sunulması ve temiz olması ayrıca gürültü, nem ve kirlilik gibi tehlikelerden uzak bir ortam olması gerektiği üzerinde durmuştur.

2.7.2. İşletmelerin Müşterilere Karşı Sorumlulukları

İşletmelerin müşterilere karşı sorumluluklarının başında üretilen mal ve hizmetlerin müşteri beklentileri doğrultusunda olması ve müşterilerin üretilen mal ve hizmetten zarar görmemesi gelmektedir. Ayrıca tüketici tercihlerinin kısıtlandırılmasından kaçınılması, kalitenin uygun maliyetlerle yakalanmaya çalışılması, aldatıcı bilgiler sunulmasından kaçınılması da müşterilere karşı

sorumluluklardandır (Özgür, 2007). İşletmelerin müşterilere karşı sorumluluklarını ürün ve hizmet sunumu ve satış sonrası süreçlere odaklanarak açıklamaya çalışan Metin'e (2006: 261) göre ürün ve hizmetin kaliteli olması, satış sonrası hizmetlerin sağlanması, fiyatların piyasa koşullarına göre belirlenmesi, bozuk-defolu malların hiçbir gerekçe sunulmadan geri alınması, paketlemede ve reklamlarda yanıltıcı bilgi verilmemesi, raf ömrü ve son kullanma tarihinin gerçekçi tespit edilmesi, hijyen şartlarına uygun üretim yapılması, kimyasal katkıların standartlara uygun yapılması, ara tüketiciler (perakendeciler) için pazarlama dağıtımın zamanında yapılması, piyasada rakip firmaların zor duruma düşmesinden yararlanarak fiyatları artırma yoluna gidilmemesi, ürün ve hizmetlerin müşterilere kaliteli ve güvenilir bir şekilde sunulması için o mal ve hizmet için resmi kurumlardan alınacak Kalite Belgesi'nin alınması günümüz şartlarında artık kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir. Varol'a (2008) göre ise ürün tüketiciye yeterli miktarda, kalitede ve fiyatta sunulmalı, yanıltıcı, şaşırtıcı reklam yerine gerçek bilgiler sunan reklamcılık tercih edilerek tüketici dost olarak görülmelidir. Genel anlamda işletmelerin tüketicilere yönelik sorumluluklarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Torlak, 2007: 57):

- Tüketicilerin istek ve ihtiyacına en uygun ürünleri üretmek ve pazara sunmak,
- Bir ürünün tasarımında, üretiminde veya kullanımında tüketicilere vereceği muhtemel zararları önlemek için gerekli önemi ve ilgiyi göstermek,
- Bir mal veya hizmetin içeriği, amacı ve kullanımları konusunda tüketicileri tam ve doğru bir şekilde bilgilendirmek,
- Yanlış bilgi vererek veya gerekli bilgileri vermeyerek tüketicilerin özgür seçimini engellemek,
- Korku ve baskı gibi araçlarla tüketicilerin rasyonel tercih yapmasını kısıtlayarak satın alma ve ürün seçiminde kanun dışı avantaj sağlamamak
- Ailevi ve toplumsal değerlere uygun uygulamalarda bulunmaktır.

2.7.3. İşletmelerin Tedarikçilere Karşı Sorumlulukları

İşletmelerin faaliyetlerini sürdürürken bakım, tamir ve kullanım gibi konularda gereksinim duydukları unsurlardan biri tedarikçilerdir. Kurumun ürettiği ürünün ya da sunduğu hizmetin en temelinde tedarik kaynakları bulunmaktadır (Akıncı Vural ve Coşkun, 2011). Tedarikçilere rakipler karşısında haksız rekabete neden olacak güç ve baskı kullanmamak, kaliteyi arttırabilmek için gereken destekleri

sağlamak, çevresel duyarlılık adına tedarikçileri de teşvik etmek işletmenin tedarikçilerine karşı sorumlulukları arasında sayılmaktadır (Torlak, 2007: 58).

2.7.4. İşletmelerin Rakiplerine Karşı Sorumluluklar

Rekabetin sorumsuzca bir güç olarak kullanılmaması (Çelik, 2004), haksız rekabetten kaçınılması, gizli fiyat anlaşmalarının yapılmaması, rakiplerin işletme faaliyetlerine zarar verilmemesi, rakiplerin çevreye ve insanlığa verecekleri zararların göz ardı edilmemesi (Torlak, 2007) rakiplere karşı üstlenilecek sorumluluklardandır.

2.7.5. İşletmelerin Çevre ve Topluma Karşı Sorumlulukları

İşletmelerin çevreye karşı sorumluluklarına ilişkin literatür incelendiğinde genellikle üretim ve tüketim faaliyetlerine odaklanıldığı; üretim süreçlerinde çevre kirliliği; tüketim süreçlerinde ise doğal kaynakların dikkatli kullanılması konularına vurgu yapıldığı görülmektedir. Ayrıca işletmelerin çevreye karşı sorumluluklarının, yasalara uygun faaliyetlerde bulunulması, çevre bilincinin desteklenmesi ve işletmelerin çevreye verecekleri zararın minimize edilmesi için kendi çözümlerini üretmesini kapsayan “ekolojik yönetim” başlığı altında ele alındığı bilinmektedir(Olezko-Kurzyna, 2014). Günümüzde çevre sorunlarının çözümünün bir parçası olması beklenen işletmelerin (Yüksel, 2010) çevre ve sağlıkla ilgili sorunların bir parçası olması, kültürel değerlerin korunmasına çaba göstermesi (Crowther ve Aras, 2008); çevreye bilinçli üretim (Gupta ve Sharma, 1996); yeşil üretim (Curkovic, Melynk, Calontore, Handfield, 1999) gibi alanlarda aktif olması beklenmektedir. Varol’a (2010) göre ise temiz ve sağlıklı bir çevre toplumun ödün vermeyeceği bir konu olduğundan havası, denizi, gölü, toprağı, yolu hor kullanılan, kirletilen veya çirkinleştirilen bir çevrede toplum sağlıklı ve mutlu olamayacaktır. Bu nedenle atıklarıyla çevreyi kirletmeyen, gürültü kirliliğine neden olmayan, ürettikleri ile topluma zarar vermeyen kuruluşlar çağdaş ve sorumluluk bilinci olan kuruluşlardır. Kısaca özetlemek gerekirse işletmelerin topluma yönelik sosyal sorumlulukları, toplumun içinde bulunduğu şartların düzeltilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlamak şeklinde ifade edilebilir (Akıncı Vural ve Coşkun, 2011).

İşletmelerin topluma karşı sorumlulukları incelendiğinde ise işletmelerin birer açık sistemler olarak toplumun birer parçası olabilmeleri adına toplum sorunlarına eğilmeleri, açlık, fakirlik, işsizlik, eğitimsizlik, aşırı nüfus artışı, şiddet, terör, uyuşturucu ve yaşlı bakımı gibi konularda aktif olmaları beklenmektedir (Akıncı

Vural ve Coşkun, 2011; Koçoğlu, 2016). Torlak (2014) ise işletmelerin topluma karşı sorumluluklarını açlık ve yetersiz beslenme, fakirlik, engellilere yönelik istihdam, işsizlik ve işsizliğin azaltılmasına yönelik faaliyetler, eğitime yönelik faaliyetler, aşırı nüfus artışının engellenmesine yönelik faaliyetler, şiddetin önlenmesine yönelik çalışmalar, madde bağımlılığının önlenmesine yönelik çalışmalar, yaşlılara yönelik rehabilitasyon ve bakım hizmetleri, çevrenin korunması ve çevre bilincinin geliştirilmesine yönelik faaliyetler vb. alanlara yatırım yapmak ve bu sorunların çözümüne destek sağlamak şeklinde ele almıştır.

2.7.6. İşletmelerin Devlete Karşı Sorumlulukları

İşletmelerin devlete karşı sorumluluklarının başında yasalara uygun hareket edilmesi gelmektedir (Öberseder, Schlegelmilch, Murphy, 2013:1848). Ayrıca mal ve hizmet üretimi sürecinde yasalara uygun hareket edilmesi, vergi ödeme konusunda hassas olunması (Akyar, 2008;Korkmaz, 2009; Soytekin, 2001) gibi konular işletmelerin devlete karşı başlıca sorumluluklarıdır. Torlak'a (2003) göre ise işletmelerin devlete karşı sorumlulukları vergi, yasal sorumluluklar ve sosyal sorunların çözümü başlıkları altında ele alınmaktadır. Varol'a (2010) göre ise devlete karşı olan yükümlülükler yerine getirilirken kuruluşlar, ülke kalkınmasına ve adaletli gelir dağılımına ilgi göstermelidirler. Bu bağlamda kuruluşların iyi bir vergi yükümlüsü olduğunu ispatlaması gerekmektedir.

2.8.Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumlulukları

İşletmelerin, sosyal ve çevresel endişelerini işletme amaçları ile birlikte ele almaya başlamaları ve gönüllü olarak paydaşları ile etkileşim içerisinde bulunmayı amaçlaması ile gündeme gelen kurumsal sosyal sorumluluk, küreselleşmenin etkisi ile gelişmekte olan ülkelerde hızla yaygınlaşmıştır. Kurumsal sosyal sorumluluğun odak alanlarından biri toplum katılımı olduğundan toplumun bir parçası olan okullar da sürecin bir parçası olmuştur. Kurumsal sosyal sorumluluğun bir paydaşı olarak okul, okul geliştirme süreci çerçevesinde çeşitli maddi ve insan kaynaklarının yönlendirilmesi açısından kurumsal sosyal sorumluluğun önemini göstermektedir. Bir başka ifade ile okul gelişimi, çevre, kültür ve mirasın korunması, topluluk gelişimi ve

iş uygulamalarının düzenlenmesi dışında kurumsal sosyal sorumluluğun başarısını gösteren bir kriter olarak değerlendirilmektedir (Ismail, Johar, Rasdi ve Alias, 2014).

Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarına ilişkin alanyazın incelendiğinde genellikle üniversitelerin sosyal sorumluluk faaliyetlerinin (Borel, Cawagas, Jimenez ve Salvetti, 2011), öğretmenlerin sosyal sorumluluk sürecine ilişkin rollerinin, öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemi, aile ve yaşam koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik çalışmaların, okulların sosyal sorumluluklarının ve sosyal sorumluluk projelerinin ön plana çıktığı görülmektedir (Akengin, Sağlam ve Dilek, 2002; Duman, 2000; Gökçe, 2011; Kömürcü ve Yıldırım, 2016; Özbesler ve Duyan, 2009; Saran, Coşkun, İnal Zorel, Aksoy, 2011).

Ülkemiz eğitim kurumlarında sosyal sorumluluk konusuna ilişkin eğilimin eğitim kurumlarının kendi sosyal sorumlulukları açısından çalışmalarda bulunmaları ve eğitimlerini tamamladıktan sonra çalışma hayatına başlayacak olan öğrencilerin sosyal sorumluluk bilinçlerinin geliştirilmesi ve henüz öğrencilik döneminde sosyal sorumluluk projeleri içinde yer almalarının sağlanması etrafında şekillendiği görülmektedir. Eğitim kurumları sosyal sorumluluklarını, eğitim programları çerçevesinde gerçekleştirdikleri dersler ile öğrencilerini topluma duyarlı bireyler olarak yetiştirerek ve öğrencilerin uyguladıkları proje çalışmaları ile topluma hizmet etmelerini sağlayarak yerine getirmektedir. Ayrıca eğitim kurumlarının, sosyal sorumluluklarını, öğrencilerini çevrelerine ve topluma duyarlı bireyler olarak yetiştirerek yerine getirdiği bilinmektedir (Saran, Coşkun, İnal Zorel, Aksoy, 2011).

Sosyal sorumluluk projeleri toplum içerisinde çift taraflı bir reaksiyona göstermektedir. İşletmeler sosyal sorumluluk projeleri ile eğitimi desteklerken eğitim kurumları da toplumun insani değerlerini geliştirmek amacıyla sosyal sorumluluk faaliyetlerini yürütür. Şirketler, finansal performanslarını artırmak, kurumsal itibarlarını güçlendirmek ve tüketiciler, çalışanlar ve diğer paydaşlar nezdindeki prestijlerini iyileştirmek, tüketici sadakatini arttırmak, sektörün lideri haline gelmek, sermayeye erişim sürecini geliştirmek, işgücünün eğitimsel donanımlarını güçlendirmek, tüketici farkındalığını arttırmak ve şirket misyonuna ulaşmak gibi pek çok nedenden dolayı eğitim sektörü ile işbirliği içerisinde hareket ederler. Bu süreçte şirketler okulların ve öğretmenlerin karşılaştıkları kısıtlı bütçe, teknoloji erişim sorunları gibi veya onların talepte bulunduğu herhangi bir alanda talepleri karşılamaya çalışırlar. İlgi çekici kaynakların sağlanması, öğretim ihtiyaçlarına yönelik adımların

atılması gibi adımları atmak suretiyle şirketlerin paydaşlar üzerindeki etki oranını güçlendirerek hem kendi amaçlarının hem de eğitsel amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunurlar (Chopra ve Marriya, 2014).

Özel şirketlerin eğitim sürecinin iyileştirilmesine yönelik sorumluluk adımlarının yanı sıra eğitim kurumlarının da toplumsal kalkınmanın sağlanması ve insani değerlerin güçlendirilmesine yönelik sorumluluklarının bulunduğu bilinmektedir. Nitekim Mahatma Gandhi'nin de belirtmiş olduğu eğitimin toplumsal güvensizlik ve toplumsal uyumsuzluğun azaltılması sürecindeki rolü de sosyal sorumluluk kapsamında ele alınabilir.

Eğitim kurumlarında gerçekleşen süreçlerin iyileştirilmesi amacıyla düşük maliyetli bir takım faaliyetlerde bulunulması yoluyla toplumsal kalkınmaya katkıda bulunulması olarak tanımlanan eğitimsel sosyal sorumluluk (Bhagat, 2011) öğretmenlerin rehberliğinde öğrencilere birtakım değer ve tutumların kazandırılması ile gerçekleştirilmektedir. Öğrencilerin sosyal sorumluluk anlayışlarının güçlendirilmesi (Musil, 2009), öğrencilerin farklılıklara saygı, empati kurma yetisi, gönüllü faaliyetlerde aktif görev alma istek ve becerilerinin artırılması (Taş, 2017), öğrencilerin hoşgörülü ve işbirliğine yatkın bireyler olarak yetiştirilmesi (Çankaya, 2010) okulların temel sosyal sorumlulukları olarak bilinmektedir.

Eğitim kademeleri arasında üniversitelerin, sosyal sorumluluk konusuna oldukça önem verildiği görülmektedir. Wilhite ve Silver (2005), üniversite öğrencilerinin ahlaki ve sivil sorumluluklar bağlamında yetiştirilmesine dönük bir eğitim anlayışı benimsemeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. Üniversiteler sosyal sorumluluklarını öğrencilerini sosyal sorumlulukları konusunda eğiterek ve topluma katkı sağlayan projeler üreterek yerine getirmektedirler (Saran vd. 2011). Nitekim Taş (2017) üniversitelerde öğrenci kulüpleri, akademisyenler veya üniversitelerin belli birimleri aracılığıyla yürütülmekte olan çok sayıda başarılı sosyal sorumluluk projesinin yürütüldüğünü belirtmektedir.

Türkiye'de sosyal sorumluluk konusuna yönelik ilk derslerin 2006 yılında eğitim fakülteleri programına Topluma Hizmet Uygulamaları dersinin yerleştirilmesi ile başladığı söylenebilir (Toker ve Tat, 2013). Sliwka (2014) bu derslerin, öğrenciler üzerinde, sorumluluk bilincinin artması, kendilerini değerli hissetmelerinin sağlanması, sosyal yeterliliklerinin artması, iletişim becerilerinin artması, toplumdaki farklılıkları görerek başkalarını anlayabilme yeteneklerinin artması gibi yönlerden olumlu etkilerinin olduğu ifade etmektedir.

Bireysel sorumluluk anlayışının geliştirilmesinde en önemli unsurlardan birinin eğitim olduğu görülmektedir. Sorumluluk duygusu bireyin ilk sosyalleşmeye başladığı ortam olan ailede kazandırılmaya çalışılmakla birlikte formal olarak sorumluluk duygusunun geliştirilmesi eğitim kurumlarında, öğretmenlerin rehberliğinde gerçekleşmektedir. Öğretmenler, bütün eğitsel süreçlerde olduğu gibi sorumluluk duygusunun geliştirilmesinde de öncelikle kendi davranışları ile öğrencilere rol model olmakta, ayrıca sorumluluk duygusunun kazanılmasını sağlayacak öğrenme ortamları düzenlemektedirler. Formal olarak tüm öğrencileri için hoşgörüye dayalı ve besleyici bir eğitim ortamı oluşturma sorumluluğu bulunana öğretmenlerin sosyal sorumluluk kapsamında üstlenmesi gereken rol ve sorumluluklar Sihem (2013) tarafından:

- Öğrencilere liderlik becerilerini geliştirecekleri fırsatlar sunmak ve sosyal ve sivil sorumluluk bilincine sahip olmalarını sağlamak,
- Mezunların istihdam edilebilirliğini arttırmak için güçlü bir özgeçmiş oluşturmalarına ve kariyer hedefleri geliştirmelerine yardımcı olmak,
- Toplumda karmaşık sorunlarla başa çıkılması için kapasite oluşturulmasında rol oynamak,
- Okulun, toplumsal ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunması için alternatif süreçler geliştirmek,
- Öğrencilerini, yeni ortamlara uyum sağlayabilen, farklı kaynaklardan gelen bilgileri bütünleştirebilen ve yaşam boyu öğrenme disiplinine sahip evrensel bireyler olarak yetiştirmek,
- Çevresel okuryazarlığı tüm içeriklere dahil etmek,
- Demokrasi anlayışını yaygınlaştırmak,
- Öğrencileri grup halinde küçük değişimler yaratmak için cesaretlendirmek

şeklinde ifade edilmiştir.

Kamer (2009:19) ise eğitim kurumlarının önemli paydaşlarından olan öğretmenlerin sosyal sorumluluk rollerinin topluma ait kültürel değerlerin korunması, geliştirilmesi, genç kuşaklara aktarılması ve mutlu, verimli, üretken, yapıcı, yaratıcı ve uyumlu toplum üyelerinin yetiştirilmesi olduğunu ifade etmiştir. Talaş ve Karataş (2012)'a göre ise öğretmenlerin öğrencilerine sosyal sorumluluk bilinci

kazandırmalarının öncelikle kendilerinin konuya ilişkin farkındalık düzeylerine bağlı olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenlerin sosyal sorumluluk konusundaki algıları, sosyal sorumluluk uygulamaları ile ulaşılmak istenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarının başarısı öğretmenlerin sürece gönüllü katılımlarının arttırılması, öğrencilere rehberlik etmesi ve okul yönetimi ile işbirliğini güçlendirmelerine bağlı görünmektedir. Ayrıca öğretmenlerin sürece ilişkin görüşlerinin belirlenmesi ile eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engellerin ve sürece katkısı olacağı düşünülen uygulamaların belirlenmesi açısından önemli görülmektedir.

2.9.İlgili Araştırmalar

Bu bölümde konuyla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

2.9.1.Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Aşağıda araştırma konusu ile ilgili olarak yurt içinde yapılmış araştırmalar ele alınmıştır.

Eren (2011) tarafından gerçekleştirilen İlköğretim velilerinin okul yöneticilerinden sosyal sorumluluk görevine ilişkin beklentileri başlıklı araştırmada ilköğretim velilerinin okul yönetiminden sosyal sorumluluk görevine ilişkin beklentilerini, araştırmaya dahil olan velilerin çeşitli bağımsız değişkenlerine göre araştırmayı amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde velilerin yaş değişkeni dışındaki diğer tüm bağımsız değişkenlerine göre (cinsiyet, medeni durum, öğrenciye yakınlık durumu, okula gelme sıklığı ve eğitim durumu) anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Ayrıca velilerin genel olarak okul yönetiminden sosyal sorumluluk kapsamında; en fazla adil bir yönetim ve güven duygusu beklemekte, en az ise eğlence ya da şenlik gibi faaliyetler bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Kocabaş (2014) tarafından yürütülen Üniversite Öğrencilerinin Gözünde Sosyal Sorumluluk İmajı: Selçuk Üniversitesi Örneği başlıklı araştırmanın amacı işletmelerin yapmış olduğu sosyal sorumluluk faaliyetlerinin hedef kitlede bilinirliğini, beğenilirlik seviyesini ve işletmelerin kurumsal imaj ile kurumsal itibarına değer katıp katmadığını araştırmanın yanı sıra hedef kitlenin tutum ve

davranışlarına yansımalarını ortaya koymaktır. Araştırma sonuçları genel olarak şu şekilde sıralanmaktadır:

- Öğrencilerin sosyal sorumluluk nedir sorusuna verdikleri yanıtlar incelendiğinde %24.2'si yardımlaşma-dayanışma cevabını vermiştir.
- Bireylerin sosyal sorumluluk faaliyetleri ile ilgili bilgileri en çok nereden aldığına bakıldığında en üst sırada “internet” yanıtının yer aldığı görülmüştür.
- Katılımcılar bir kumun hem kaliteli ürün ve hizmet üreticisi olup hem de sosyal sorumluluğa sahip olabileceğini düşünmektedirler.
- Araştırma bulgularında, katılımcılara yöneltilen “Bir kurum için sosyal sorumluluk faaliyetleri ne kadar önemlidir?” sorusunda 10 üzerinden 8.02 ortalamasına ulaşılması, bireylerin de sosyal sorumluluk faaliyetlerinin önemini bilincinde olduğunu göstermektedir.
- Bireyler ürün ve hizmeti almada kurumun etik itibarını dikkate alarak (5 üzerinden $X = 3.63$ aritmetik ortalama), iki ürünün fiyat ve ürün kalitesi aynı ise, etik davranan ve sosyal sorumluluğa sahip olan (5 üzerinden $X = 3.85$ aritmetik ortalama) kurumun ürününü almayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.
- Ayrıca araştırmaya katılan bireylerin, sosyal sorumluluğa sahip kurumun imajını finansal açıdan güçlü ama sosyal konulara duyarsız bir işletmenin imajından daha olumlu buldukları saptanmıştır (5 üzerinden $X = 3.63$ aritmetik ortalama).
- Araştırmanın göze çarpan diğer bir bulgusu ise, katılımcıların kurumların sosyal sorumluluk faaliyetlerini gerçekleştirme amacını doğrudan toplum yararına işler yapmaktan ziyade diğer kurumlarla olan rekabet gücünü arttırmak (5 üzerinden $X = 3.72$ aritmetik ortalama) ve yeni müşteriler kazanma (5 üzerinden $X = 3.62$ aritmetik ortalama) olarak algılamalarıdır.
- Araştırmanın diğer önemli bir bulgusu ise, sosyal sorumluluk faaliyetleri ile ilgili bilgileri en çok internet ve gazeteden alanların erkekler, televizyon ve radyodan alanların ise kadınlar olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, sosyal sorumluluk hakkında bilgiye ulaşmada en fazla internet kullanan eğitim birimi, Mühendislik Fakültesi olmasına rağmen genel anlamdabakıldığında sözel bölümler sayısal bölümlere göre hem internetten hem de televizyondan daha fazla bilgi almaktadır.

Başer (2015), Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi başlıklı araştırmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sosyal sorumluluk düzeylerinde özgeci, ulusal, eyleme dönük ve ekolojik boyutlarında cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, aile gelir durumu, sivil toplum kuruluşuna üye olma durumu, topluma hizmet uygulamaları dersini alıp almama durumu, üniversiteye başlamadan önce yaşanan yerin nüfus bakımından büyüklüğüne göre farklılaşma olup olmadığı irdelenmiştir. Nicel araştırma yöntemleri çerçevesinde yapılandırıldığı araştırmasını Türkiye genelinde eğitim fakültelerinde öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adayları ile gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı, baba eğitim düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, aile gelir durumu, Topluma Hizmet Uygulamaları (THU) dersini alma durumu değişkenlerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sosyal sorumluluk düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır. Anne eğitim düzeyi değişkeninde ekolojik sorumluluk boyutunda, sivil toplum kuruluşu (STK) üyeliği değişkeninde eyleme dönük sorumluluk, ekolojik sorumluluk, özgeci sorumluluk boyutlarında ve üniversiteye başlamadan önce yaşanan yerin nüfus bakımından büyüklüğü değişkenine göre eyleme dönük sorumluluk boyutunda anlamlı farklar bulunmuştur.

Külekcı (2015) üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin geliştirilmesi üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırmasında araştırma kapsamında oluşturulan Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik (SSTL) Eğitim Programının üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk, liderlik, vatandaşlık, değişim oluşturma, ortak amaç etrafında işbirliği halinde uyumlu bir şekilde çalışma, kendini tanıma gibi davranışlarına etkisini incelemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda eğitim programını alan öğrencilerde eğitimi almayan öğrencilere göre Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algıları ve alt boyutlardan Medeni Tartışma, Değişim, Uyum, İşbirliği, Sorumluluk ve Vatandaşlık boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur. Verilen eğitim programının ardından öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda eğitim programının öğrencilerin işbirliği halinde daha etkin çalışmalarına, bir gruba liderlik etme becerilerini kazanmalarına, yaşadıkları toplum için bir farklılık oluşturma isteğinin oluşumuna katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özgan ve Öztuzcu (2016) öğretmenlerin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderliğe ilişkin algılarını belirlemeye çalıştıkları araştırmalarında; öğretmenlerin

Sosyal Sorumluluk Temelli Liderliğe ilişkin algılarının toplamda ve bütün alt boyutlarda orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algılarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre; kadınlar erkeklerden daha yüksek Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algısına sahiptir. Öğretmenlerin toplam Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algılarında ve bütün boyutlarda yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre; her yaş grubundan öğretmenin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algılarının benzerlik gösterdiği ve yaş arttıkça öğretmenlerin Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algılarının artmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin toplam Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algılarında ve bütün boyutlarda medeni durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu ve sonucun evli öğretmenler lehine olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin toplam Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algılarında ve bütün alt boyutlarda mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin toplam Sosyal Sorumluluk Temelli Liderlik algılarında ve bütün alt boyutlarda okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yurttadur, Süzen ve Karaağaç (2016) tarafından yapılan Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Kurumlara Olan Katkıları Üzerine Bir Araştırma başlıklı araştırmanın amacı, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının kurumlara olan katkıları çerçevesinde, çalışanlar tarafından mensubu oldukları kurumların sosyal sorumluluk faaliyetlerinin ne şekilde algılandığını ortaya koymaktır. Araştırmada ulaşılan bazı sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Yapılan araştırmanın neticesinde elde edilen sonuçlardan ilki çalışanların sosyal sorumluluk kampanyalarının kurumun itibarına, markanın halk tarafından tanınırlığına, medyanın ilgisini çekerek reklamına ve kamuoyundaki algısının olumlu yönde değişmesine katkı sağlayacağını düşünmesidir. Sosyal sorumluluğun müşteri boyutu algısı yaşa göre farklılık göstermezken çalışan ve kurum boyutu algısı yaşa göre farklılık göstermektedir. Ayrıca, yöneticiler ile personel arasında sosyal sorumluluğun müşteri ve kurum boyutu algısı açısından farklılık görülmezken çalışan boyutu açısından farklılık görüldüğü, sosyal sorumluluğun müşteri ve çalışan boyutu algısı çalışma süresine göre farklılık gösterirken kurum boyutu algısı farklılık göstermediği araştırma neticesinde elde edilmiştir.

- Kurumsal sosyal sorumluluk algı ölçeğinin görev ve yaşa göre boyutları incelendiğinde yöneticilerin algı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenle çalışanlarla iletişim düzeyi artırılmalı yalnızca yöneticilerle sınırlı kalmamalı çalışanların da uygulamalar konusundaki görüşleri takip edilmelidir. Çalışanların düşüncelerine daha fazla önem verilmeli istekli hale getirilerek daha aktif rol alması sağlanabilmelidir.
- Kamu kurumlarında Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları kapsamında seminer, konferans, hizmet içi eğitim çalışmalarında kamu çalışanlarının aktif katılımının artırılması yönünde teşvik edilmesi Kurumsal sosyal sorumluluğun yalnızca yöneticileri değil çalışanları da kapsadığı düşüncesi geliştirilerek yeterli katılım sağlanmalıdır.
- Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının yönetim işleyişi konusunda eksik yetersiz alanları tespit edilerek gerekli değişiklik ve düzenlemeler yapılarak daha etkili hale gelmesi sağlanabilir. Sonuç olarak; Kurumsal sosyal sorumluluk kamu alanında uygulanması zor ama imkânsız olmayan bir felsefedir. Sosyal sorumluluk projelerini gerçek anlamda uygulamak için önce benimsemek gerekir. Bunun dışında; gerekli koşullar sağlandığı takdirde, Kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin kamu alanında uygulanması faydalı ve daha kolay olacaktır.

Dönmez (2017) tarafından gerçekleştirilen Sosyal Bilgilerde Sosyal Sorumluluk Bilinci Kazandırma: Belirli Gün ve Haftalara İlişkin Öğretmen Görüşleri” başlıklı araştırmada sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere sosyal sorumluluk bilinci kazandırmada belirli gün ve haftalardan yararlanmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal sorumluluk bilinci kazandırmada belirli gün ve haftaların etkilidir ve sosyal bilgiler dersinde öğrencilere sosyal sorumluluk bilinci kazandırmada belirli gün ve haftalar hakkındaki öğretmen görüşleri cinsiyet, hizmet yılı, öğrenim durumu, görev yeri değişkenleri açısından farklılıklar göstermektedir.

Kurumsal sosyal sorumluluk konusunda yurt içinde yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde kurumsal sosyal sorumluluk algısı, kurumsal sosyal sorumluluk düzeyinin belirlenmesi, kurumsal sosyal sorumluluk görevine ilişkin beklentiler, kurumsal sosyal sorumluluğun katkıları ve kurumsal sosyal sorumluluk ve liderlik konularının ön plana çıktığı görülmektedir.

2.9.2.Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Bu bölümde kurumsal sosyal sorumluluk konusunda yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

Aravalo ve Aravind (2011) tarafından Hindistan'da kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının yürütülmesi ve sürecin zorluklarına yönelik gerçekleştirilen araştırmada hangi sosyal sorumluluk modelinin (etik, devletçi, liberal, paydaşlar yaklaşımı) kullanıldığı; kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarını yürütme sürecinin motivasyon kaynakları ve kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engeller tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre şirketlerin benimsemiş olduğu kurumsal sosyal sorumluluk modelleri sırasıyla etik, devletçi ve liberal yaklaşımdır. Kurumsal sosyal sorumluluk sürecinin motivasyon kaynakları kurum itibarının güçlendirilmesi, paydaş taleplerinin karşılanması ve kazanç artırılması şeklinde ifade edilmiştir. Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engeller ise kaynak yetersizliği, eğitimle ilgili engeller, finansal engeller ve bilgi eksikliği şeklinde sıralanmıştır.

Vennero (2011) tarafından yapılmış olan Yükseköğretim Kurumlarında Kurumsal Sosyal Sorumluluk Politikaları: Öğrenciler Üzerine Bir Araştırma başlıklı araştırmanın amacı güçlü kurumsal sosyal sorumluluk politikalarının öğrenci devam oranları ve öğretmenlerin kurumsal bağlılıkları üzerindeki etkisini incelemektir. Bu amaçla şu alt problemlere yanıt aranmıştır: Yüksek öğretim kurumlarının sosyal sorumluluk politikaları öğrenciler ve kurum için uygun mudur? Yükseköğretim kurumlarının sosyal sorumluluk politikaları öğrenci katılımını arttırmakta mıdır? Yükseköğretim kurumlarının sosyal sorumluluk imajı kuruma bağlılık açısından önemli midir? Kurumsal sosyal politika uygulamalarının yükseköğretim kurumları üzerinde olumlu etkisi var mıdır? Araştırma Amerika Birleşik Devletlerindeki yüksek düzeyde kurumsal sosyal sorumluluk politikalarına sahip olan ve öğrencilerinin okula devam durumlarını düşük düzeyde kurumsal sosyal sorumluluk politikasına sahip olan bir okulla kıyaslayan örnek bir grupta yürütülmüştür. Araştırmanın ikincil verilerini ticari kurumlardan elde edilen bilgiler, dergiler, hükümet istatistikleri, araştırmacılar tarafından yürütülen ve yayımlanmamış raporlar oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre yükseköğretimdeki sosyal sorumluluk politikaları paydaşlar yönetimi

teorisini desteklemektedir ve sonuç olarak öğrencilerin yükseköğretime katılım (devam) durumlarını olumlu yönde etkilemektedir.

İsmail, Fauzi, Johar, Rasdi ve Alias (2014) öğretmen görüşleri açısından kurumsal sosyal sorumluluğun okullar için çıktılarını inceledikleri araştırmalarında:

- Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunmanın okullara ne tür katkıları olacağı,
- Kurumsal sosyal sorumluluk programlarının ekonomik, yasal, etik ve hayırseverlik yönlerinin düzeylerini ve
- Kurumsal sosyal sorumluluk programlarının okul gelişimlerine katkılarını incelemişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre kurumların sosyal sorumlulukları arasında en çok vurgulanan ekonomik sorumluluklardır. Bir başka ifade ile okul gelişimi üzerinde etkisi en çok olan sorumluluk alanı ekonomik sorumluluktur. En az etkisi bulunan alan ise etik sorumluluklar alanıdır. Odak grup görüşmesi sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda ise kurumsal sosyal sorumluluk programları, öğrencilerin akademik ve sosyal başarısı, üzerindeki etkileri nedeni ile önemli bulunmuştur.

Shafi (2014) tarafından gerçekleştirilen Hindistan Üniversitelerinin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Rollerini: Sorunlar ve Zorluklar başlıklı araştırmada yükseköğretim sektöründeki kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının zorlukları ve süreci destekleyen unsurların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla araştırmada Hindistan yükseköğretim sistemini geliştirmek için şirketlerin yaklaşımları, Hindistan eğitim sistemini önemli noktaları ve farklı şirketler ve şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları kapsamında yürütülen çeşitli eğitim faaliyetlerinin araştırılması sağlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre yükseköğretime yönelik kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki zorluklar, eğitimin doğası gereği bir kamu malı olması ve ticarileştirmenin zor olması, rekabetçi iş gücü piyasaları, devletin, sosyal ve çevresel hedeflerin gerçekleştirilmesinde iş dünyası üzerindeki rolünün azalması, yatırımcı baskısının artması, kurumsal sosyal sorumluluk aktivitelerine halk katılımının sağlanamaması, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları konusunda bir görüş birliğinin olmayışı, şeffaflık sorunları, iyi organize edilmiş sivil toplum kuruluşlarının bulunmayışı, kurumsal sosyal sorumluluk girişimlerine ilişkin dar algı, açık bir biçimde tanımlanmış kurumsal sosyal sorumluluk kurallarının bulunmayışı, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının

sosyal etkilerinin değerlendirilmesindeki zorluklar şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre Hindistan'da yükseköğretim sürecine ait arz-talep dengesizliği pek çok zorluğu beraberinde getirmiştir. Bu problemlerin üstesinden gelebilmek için Kurumsal Sosyal Sorumluluk uygulamaları kaynaklarının eğitim sürecine aktarılması gerekli görülmektedir. Hindistan'da faaliyet gösteren ilk 100 şirket için eğitim ve sağlık kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri için iki temel alan olarak görülmektedir.

Konu ile ilgili yurt dışında yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde kurumsal sosyal sorumluluğun uygulanması süreci, kurumsal sosyal sorumluluğun kurumsal ve bireysel etkileri ve kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin katkıları gibi konulara odaklanıldığı söylenebilir.

Konu ile ilgili gerek yurt içinde gerekse yurt dışındaki araştırmalara ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında ise kurumsal sosyal sorumluluğun hem kurumsal hem de uygulamaya dönük sürecine ait çalışmaların yer aldığını söylemek mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama teknikleri, veri toplama aracının geliştirilmesi, veri toplanması ve analizi ve veri toplama aracına ilişkin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları hakkında bilgi verilmiştir.

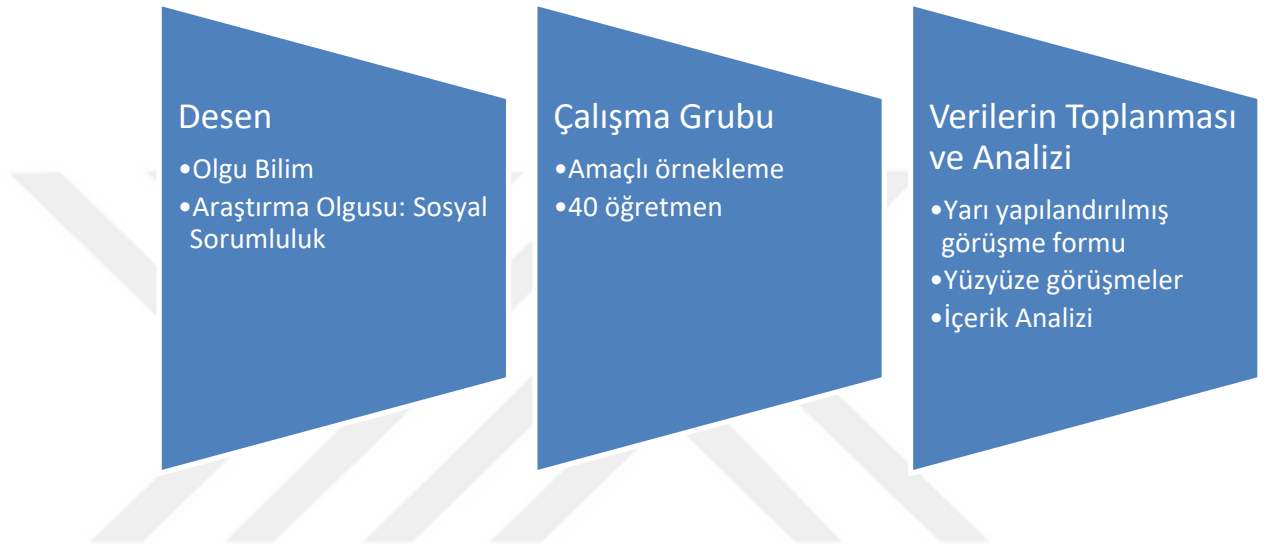
3.1.Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde yapılandırılmıştır. Nitel araştırmalar verilerin teker teker okunması yoluyla kod ve kategorilere dayalı olarak araştırma sonuçlarının sunulmasını sağlayan (Merriam, 1998, s.58) ya da sosyal yaşamı ve insanla ilgili problemleri kendine özgü metotlarla sorgulayarak anlamlandırma sürecini benimseyen (Creswell, 1998) araştırmalar olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim tekniği kullanılmıştır. Yaşanmış deneyimleri değerlendirmeye odaklanan olgu bilim araştırmaları (Miller, 2003) olayları, durumları, deneyimleri, kavramları incelemek ve açıklamak için kullanılır (Sönmez ve Alacapınar, 2011). Bir başka ifade ile olgu bilim araştırmalarının amacı bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve yüklediği anlamları ortaya çıkartmaktır (Starks ve Trinidad, 2007). Olgubilim, öncelikli olarak olgunun altında yatan ortak anlamları keşfetmek için bireyler tarafından deneyimlenmiş dünyayı tanımlamaya ve yaşanmış deneyimlerin özünü açıklamaya çalışmaktadır (Baker, Wuest ve Stern, 1992). Olgubilim deseninde, yaygın uygulamaları ortaya çıkarmak ve katılımcılar tarafından oluşturulan anlamları

tanımlamak ve açıklamak amaçlanır (Annells, 2006). Olgu bilim araştırmalarında araştırmacı, katılımcıların dünyasına ilişkin fikir sahibi olmak ve katılımcıların olgular karşısındaki tepkilerini betimlemek amacıyla araştırma yapmaktadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Bu araştırma kapsamında ele alınan olgu “sosyal sorumluluk” olarak belirlenmiştir. “Sosyal sorumluluk” olgusuna ilişkin öğretmen gürüşleri belirlenirken Şekil 3’deki adımlar izlenmiştir.

Şekil 3.

Olgu Bilim Deseninde Tasarlanan Araştırma Süreci

Şekil 3’de görüldüğü gibi araştırmanın temel olgusu “sosyal sorumluluk” olarak belirlenmiştir. Bu olguya ilişkin öğretmen gürüşlerinin belirlenmesi amacı ile 40 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekteştirilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme tekniğı ile belirlenen 40 öğretmen oluşturmaktadır. Patton’a (1987), göre amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünölen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Araştırmacıya hız ve pratiklik kazandıran kolay ulaşılabilir durum örnekleme (Patton, 1987), araştırma koşulları çerçevesinde üzerinde kolayca araştırma yapılacak kişi ve grupların seçilmesine dayalı olarak uygulanan bir amaçlı örnekleme biçimidir (Yıldırım ve

Şimşek, 2011). Araştırmacı için; uygun, verimli ve rahat ulaşılabilir bir araştırma grubunun seçimini sağlamaktadır (McMillan ve Schumacher, 2010). Kolay ulaşılabilir örnekleme çerçevesinde Adıyaman İli Merkez İlçeye bağlı okul öncesi, ilkokul, orta okul ve lise öğretmenleri araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin demografik özellikleri ve öğretmen kodları Tablo 4’de gösterilmektedir.

Tablo 4.

Katılımcıların Özellikleri

Öğretmen Kodu	Cinsiyet	Mesleki Kıdem	Sivil Toplum Kuruluşu Üyeliği	Öğrenim Durumu	Kademesi
Ö1	Erkek	9	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö2	Erkek	6	Var	Lisans	Okul Öncesi
Ö3	Kadın	4	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö4	Kadın	8	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö5	Kadın	13	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö6	Kadın	11	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö7	Kadın	7	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö8	Kadın	12	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö9	Kadın	15	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö10	Kadın	11	Yok	Lisans	Okul Öncesi
Ö11	Kadın	21	Yok	Önlisans	İlkokul
Ö12	Kadın	18	Yok	Lisans	İlkokul
Ö13	Kadın	12	Yok	Lisans	İlkokul
Ö14	Erkek	14	Yok	Lisans	İlkokul
Ö15	Kadın	11	Yok	Lisans	İlkokul
Ö16	Erkek	11	Var	Yüksek Lisans	İlkokul
Ö17	Erkek	13	Yok	Lisans	İlkokul
Ö18	Kadın	25	Yok	Önlisans	İlkokul
Ö19	Erkek	22	Yok	Önlisans	İlkokul
Ö20	Erkek	19	Var	Lisans	İlkokul
Ö21	Kadın	19	Yok	Ön Lisans	Ortaokul
Ö22	Kadın	15	Yok	Lisans	Ortaokul
Ö23	Kadın	8	Yok	Yüksek Lisans	Ortaokul
Ö24	Erkek	13	Yok	Lisans	Ortaokul
Ö25	Kadın	9	Yok	Yüksek Lisans	Ortaokul
Ö26	Kadın	11	Yok	Lisans	Ortaokul
Ö27	Erkek	17	Yok	Lisans	Ortaokul
Ö28	Erkek	24	Yok	Ön Lisans	Ortaokul
Ö29	Erkek	20	Yok	Ön Lisans	Ortaokul
Ö30	Erkek	15	Yok	Lisans	Ortaokul
Ö31	Erkek	23	Yok	Lisans	Lise
Ö32	Erkek	25	Yok	Ön Lisans	Lise
Ö33	Erkek	16	Yok	Lisans	Lise
Ö34	Erkek	22	Yok	Lisans	Lise
Ö35	Kadın	14	Yok	Yüksek lisans	Lise
Ö36	Erkek	21	Yok	Lisans	Lise
Ö37	Kadın	19	Var	Lisans	Lise
Ö38	Erkek	17	Yok	Lisans	Lise
Ö39	Kadın	14	Yok	Lisans	Lise
Ö40	Erkek	16	Yok	Lisans	Lise

Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerinin yer aldığı Tablo 4 incelendiğinde 19'unun erkek 21'inin kadın olduğu; mesleki kıdemlerinin 4-25 yıl arasında değiştiği, 37'sinin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunmazken 3'ünün üyeliğinin olduğu, 7'sinin ön lisans, 29'unun lisans, 4'ünün ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanılmasındaki temel amaç, veri toplama sürecinde esneklik sağlanması ve bu şekilde –gerektiği durumlarda- ilave sorular yardımıyla katılımcıların görüşlerinin derinlemesine incelenmesine fırsat sağlanmasıdır. Yarı yapılandırılmış görüşme forumunda yer alan sorular öğretmenlerin sosyal sorumluluk kavramına ilişkin görüşlerini, sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım durumlarını, eğitim kurumlarının ve eğitimcilerin sosyal sorumluluklarını belirlemeye yönelik olarak oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak görüşme formlarının kapsam ve yapı geçerliğinin sağlanması amacıyla Eğitim Yönetimi alanından Doç. Dr. Mehmet Şükrü Bellibaş (Adıyaman Üniversitesi)'in görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü doğrultusunda yeniden düzenlenen görüşme formunun dil ve anlaşılabilirlik açısından değerlendirilmesini sağlamak ve görünüş geçerliliği üzere ise Türkçe alanından Yrd. Doç. Dr. Bekir Kayabaşı (Adıyaman Üniversitesi)'ningörüşüne başvurulmuştur. Alınan uzman görüşleri sonunda son hali verilen taslak form uygulamaya hazır hale getirilerek görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce görüşme formu için pilot uygulama araştırmanın katılımcıları arasında yer almayan iki öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sürecinde elde edilen dönütler doğrultusunda görüşme formu yeniden şekillendirilerek görüşme formuna son hali verilmiştir. (Ek 1: Görüşme Formu) Araştırma verileri Adıyaman İli Merkez ilçeye bağlı okul öncesi, ilkökul, orta okul ve liselerde görev yapan öğretmenlerden 2016-2017 eğitim-öğretim yılı Nisan-Mayıs aylarında toplanmıştır (Ek 2: Araştırma İzni). Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve alınan kayıtların bu araştırma dışında herhangi bir amaçla kullanılmayacağı taahhüt edilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirilirken zaman tasarrufunda bulunmak ve veri kaybının önüne geçmek

amacı ile –katılımcıların izni alınarak- ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmeler esnasında ses kaydının alınması için gönüllü olan 25 öğretmenin verileri ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınırken 15 öğretmenle gerçekleştirilen görüşmeler için görüşme anında araştırmacı tarafından notlar alınması yoluyla görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmelerin süresi 25-40 dakika arasında değişmektedir.

Verilerin analizi gerçekleştirilirken öncelikle tüm görüşmeler Microsoft Word programı kullanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi tekniği benimsenmiştir. Verilerin analizini gerçekleştirmek amacıyla öncelikle görüşme verileri yazıya aktarılarak anlamlı veri setleri oluşturulmuştur. Veri setlerinin analizi için Corbin ve Strauss (2007) tarafından belirtilmiş olan verilerin kodlanması, temaların oluşturulması, temaların düzenlenmesi ve elde edilen bulguların yorumlanması basamakları takip edilmiştir. Kodlama sürecinde temaların altında yer alan kodların anlamlı bir bütünlük oluşturmasına özen gösterilmiştir.

Veri analizi işlemine başlamadan önce her bir katılımcıya Ö1, Ö2,... şeklinde bir numara verilmiştir. Böylece kodlamaları örnekleyen katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılması sistematik bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Katılımcı görüşünün bir kısmının yansıtılacağı –öncesi ve/veya sonrasının aktarılmayacağı- durumlarda ise [...] işareti kullanılmıştır.

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik süreçleri ile gerçekleştirilmektedir(Erlandson, Harris, Skipper ve Allen, 1993; Yıldırım ve Şimsek 2011). İnandırıcılığın sağlanması amacıyla veri toplama aracı, görüşmeler sonucu elde edilen ham veriler, analiz sonucu oluşturulan kodlar ve araştırma sonuçları eğitim bilimleri alanında uzman bir öğretim üyesinin incelemesine sunulmuştur. Ayrıca görüşme sürelerinin uzun tutulmasına özen gösterilerek samimi bir ortam oluşturulmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra katılımcılara kendilerine yönlendirilen sorulara verdikleri yanıtların araştırmacı tarafından algılanış şeklinin özetlenmesi suretiyle katılımcı teyidi sağlanmıştır (Holloway ve Wheeler, 1996).

Aktarılabilirliğin sağlanmasında ise Erlandson vd. (1993) tarafından belirtilmiş olan ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme teknikleri kullanılmıştır. Katılımcıların belirlenmesi, verilerin toplanması ve analizi süreci ayrıntılı bir biçimde betimlenmiştir.

Aktarılabirliğin sağlanması s¼recinde ayrıntılı betimlemeyi ger¼ekleştirebilmek için katılımcı gör¼şlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Yine aktarılabirlik çalışmaları kapsamında amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği benimsenmiş ve katılımcıların özellikleri ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır.

Araştırmanın güvenilirlik çalışmaları kapsamında tutarlık incelemesi ger¼ekleştirilmiş ve teyit edilebilirliğin sağlanmasına özen gösterilmiştir. Tutarlık incelemesi ger¼ekleştirilirken kodlama sürecinde ve veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi aşamalarında tutarlık bulunmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmanın güvenilirlik çalışmaları kapsamında ger¼ekleştirilen bir diğer işlem Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilmiş olan güvenilirlik form¼lünün kullanılmasıdır. Bu doğrultuda araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman (1994)'ın form¼lü ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}} \times 100$) kullanılarak hesaplanmıştır. İki farklı uzmanın yapmış olduğu kodlamalar arasındaki tutarlılık 1. Soru için %85, 2. Soru için %90, 3. Soru için % 91, 4. Soru için %88, 5. Soru için %91, 6. Soru için %89, 7. Soru için %91, 8.soru için %93 ve 9. Soru için %92 olarak hesaplanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1.Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ulaşılan bulgular sunulmaktadır.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramına İlişkin Algıları

Öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk kavramına ilişkin algılarına dayalı olarak oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 5’de gösterilmektedir.

Tablo 5.

Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramına İlişkin Algıları

Tema	Alt Temalar	Kodlar
Zorunluluk temelli uygulamalar	Yönetimin isteği doğrultusunda yerine getirilen faaliyetler	Kurs açılması Proje yapılması
	Kanunlar doğrultusunda yerine getirilen faaliyetler	Görev tanımına uygun hareket edilmesi Yasa ve yönetmeliklerin gözetilmesi
Gönüllülük temelli uygulamalar	İnsan olmanın gereği olarak yerine getirilen faaliyetler	Çevresel duyarlılığın sağlanması Yaşam boyu öğrenmenin teşviki Yardım kampanyalarının düzenlenmesi
	Mesleğin gereği olarak yerine getirilen faaliyetler	Zararlı alışkanlıklarla mücadele edilmesi Dezavantajlı öğrencilerin güçlendirilmesi Duyarlı öğrenciler yetiştirilmesi
Etik ilkeler temelli sorumluluklar	Bireysel etik sorumluluklar	Çalışma saatlerine dikkat edilmesi Kaynakların israf edilmemesi Öğrencilerin yanlış yönlendirilmemesi Zarar vermekten kaçınılması
	Kurumsal etik sorumluluklar	Zarar vermekten kaçınılması Kaynakların israf edilmemesi

Tablo 5 incelendiğinde öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk kavramına ilişkin algılarının zorunluluk temelli uygulamalar, gönüllülük temelli uygulamalar ve etik ilkeler temelli uygulamalar olmak üzere üç tema altında ele alınabileceği, bu temalara bağlı alt temaların yönetimin isteği doğrultusunda yerine getirilen faaliyetler, kanunlar doğrultusunda yerine getirilen faaliyetler, insan olmanın gereği olarak yerine getirilen faaliyetler, mesleğin gereği olarak yerine getirilen faaliyetler, bireysel etik sorumluluklar ve kurumsal etik sorumluluklar şeklinde olduğu görülmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk kavramını gönüllülüğe dayalı faaliyetler kapsamında ele alan Ö4, “kurumsal sosyal sorumluluğun kurumun gönüllü olarak herhangi bir zorlama ile karşılaşmaksızın ihtiyacı olan bireylere yardım etmesi, yani yardım derken yalnızca ekonomik yardım değil, okuma-yazma öğretmesi, bilgisayar öğretmesi, gibi gelişimlerinin sağlanmasına katkıda bulunulması olarak tanımlayabiliriz” şeklinde görüş belirtmiştir. Kurumsal sosyal sorumluluğu etik sorumluluklar kapsamında ele alan Ö26 ise “bir kurum faaliyetlerini meydana getirirken yani amaçlarına ulaşırken yalnızca kendi karını düşünmemeli, biz bu karı elde ederken başkalarına zarar verdik mi, hayvanlar bizim yüzümüzden öldü mü, dereler kurudu mu ya da ağaçlar yok oldu mu diye düşünmeli, işte bu düşünceler kurumsal sosyal sorumluluktur yani çevresel etmenlerin düşünülmesi ve zarar vermekten kaçınılması...” şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk algıları incelendiğinde kurumsal sosyal sorumluluğu, kurumsal sosyal sorumluluk boyutları olarak bilinen yasal sorumluluklar, gönüllü sorumluluklar ve etik sorumluluklar bağlamında ele aldıkları ancak kurumsal karı arttırmak ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak gibi ekonomik sosyal sorumluluk boyutuna değinmedikleri görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin, kar amacı gütmeyen, kamu kurumlarında görev yapıyor olmaları ile açıklanabilir.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin Katıldığı Kurumsal Sosyal Uygulamalarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin katıldığı kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin görüşlerine dayalı olarak oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 6.

Öğretmenlerin Katıldığı Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamaları

Tema	Kod
Öğretmenlerin Katıldığı Kurumsal Sosyal SorumlulukAktiviteler i	Konferans ve seminerler düzenlenmesi
	Bağış kampanyaları düzenlenmesi
	Merkezi projelere destek sağlanması
	Değerler eğitimi sürecinde bulunulması
	Öğrenci gezileri düzenlenmesi
	Öğrencilere yönelik birtakım kurslar düzenlenmesi
	Peygamber Efendimizin Hayatının anlatılması

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenlerin, konferans ve seminerler düzenlenmesi, bağış kampanyaları, merkezi projelere destek, değerler eğitimi, öğrenci gezileri, öğrencilere yönelik birtakım kursların düzenlenmesi ve Peygamber Efendimizin Hayatının anlatılması gibi etkinliklerde yer aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda görüş belirten Ö39 görüşlerini, “Daha önceden katıldım bu tür programlara halk eğitiminde kadınlara dönük seminerler çocuk nasıl geliştirilir, ne tarz bir eğitim verilir, o tarz seminerler veriyordum, öğrencilerimizin ya da velilerimizin bir ihtiyaçları varsa onun için bir kampanya düzenleyebiliyorduk.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin katıldıkları kurumsal sosyal sorumluluk aktiviteleri incelendiğinde yalnızca öğrencilere yönelik değil; aynı zamanda öğrenci velilerine yönelik sosyal sorumluluk aktivitelerinde buldukları da görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin, sosyal sorumluluk konusundaki motivasyonlarının yüksek olması veya toplumsal duyarlılıklarının yüksek düzeyde olması ile açıklanabilir.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlere Göre Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumlulukları

Öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarına ait görüşlerine dayalı olarak oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7.

Öğretmenlere Göre Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumlulukları

Tema	Alt Tema	Kod
Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumlulukları	Yasal sorumluluklar	Kanunlara uygun hareket etmek Çalışanların haklarını dikkate Almak
	Gönüllü sorumluluklar	Çevresel duyarlılığı güçlendirmek Ebeveynlerin gelişimlerine katkıda bulunmak Sosyal sorumluluk konusunda rehberlik etmek Çevre temizliği konusunda duyarlılığı sağlamak Dini/manevi yönde bilinçlendirmeyi sağlamak Değerler eğitimine yönelik etkinlikler düzenlemek Maddi yardım faaliyetlerinde Bulunmak
	Etik sorumluluklar	Toplumsal normları dikkate almak Kaynakların adil kullanımını sağlamak Kaynakların etkili kullanımını sağlamak
	Ekonomik sorumluluklar	

Tablo 7’de görüldüğü gibi öğretmenler, eğitim kurumlarının sosyal sorumlulukları hakkında görüş belirtirken kurumsal sosyal sorumluluk algıları çerçevesinde eğitim kurumlarının yasal sorumlulukları, gönüllü sorumlulukları ve etik sorumlulukları boyutunda ele alınabilecek sorumluluklara vurgu yapmışlardır. Ancak sosyal sorumluluk algıları kapsamında değinmedikleri ekonomik sorumluluk boyutunun da eğitim kurumlarının sosyal sorumlulukları kapsamında ele alındığı görülmektedir. Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını gönüllü sorumluluklar kapsamında değerlendiren ve ebeveyn bilinçlendirilmesi bağlamında ele alan Ö6, “eğitim kurumlarının öncelikli sorumluluğu ebeveynlerin bilinçlendirilmesidir. Aksi takdirde sizin çocuklara öğretmeye çalıştığınız her şey havada kalır...” şeklinde görüş belirtmiştir.

Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarına ilişkin öğretmen algıları incelendiğinde, tüm sosyal sorumluluk alanlarına vurgu yaptıkları ancak ekonomik sorumluluklarına diğer sorumluluk alanlarına göre çok fazla değinmedikleri görülmektedir. Bu durumun, öğretmenlerin eğitim kurumlarını değer üretecek, var olan toplumsal değerleri güçlendirecek ve değerlere sahip çıkacak nesiller yetiştirmek; toplumsal duyarlılığı arttıracak; çevresel sorunlara çözüm önerisi bulacak kurumlar olarak algılamalarıyla ve aynı zamanda toplumun kaynaklarını kullanarak topluma hizmet sunan kurumlar olarak algılamalarıyla açıklanabilir.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluklarını Yerine Getirme Düzeyine Ait Görüşleri

Öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirme düzeylerine ait görüşlerine dayalı olarak oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8.

Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluklarını Yerine Getirme Düzeyine Ait Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar
Sosyal Sorumlulukların Yerine Getirilme Düzeyi	Zayıf Düzeyde	Sosyal sorumluluk faaliyetinde bulunulmaması Sosyal sorumluluk faaliyetlerinin zorunlu olarak gerçekleştirilmesi İstenilen düzeyde olmaması

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirme düzeyine ilişkin görüşleri doğrultusunda “zayıf düzeyde” alt temasının ortaya çıktığı görülmektedir. Bu alt tema altında ele alınan kodlar ise sosyal sorumluluk faaliyetinde bulunulmaması, zorunluluğa bağlı olarak sosyal sorumluluk faaliyetinde bulunulması ve eğitim kurumları tarafından gerçekleştirilen sosyal sorumluluk faaliyetlerinin istenilen düzeyde olmaması şeklindedir. Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarının istenilen düzeyde olmadığını ifade eden Ö14, “ben açıkçası eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk davranışı sergilemelerini yeterli bulmuyorum yeterince sergilemiyorlar, ...ama eğer özel okul olsaydı durum farklı olurdu, reklam yapılması için belki halka, topluma dönük etkinlikler düzenlenirdi...” şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerini zayıf düzeyde algılamaları üç şekilde değerlendirilebilir. Birincisi eğitim kurumlarının kar amacı güden kurumlar gibi sosyal sorumluluk faaliyetlerine ilişkin reklam ve tanıtım faaliyetlerini yeterince yapmamasıdır. İkincisi, öğretmenler, eğitim kurumlarının gerçekleştirdikleri sosyal sorumluluk faaliyetlerini asli görevleri kapsamında değerlendirilmektedir. Son olarak ise öğretmenler, eğitim kurumlarının diğer kurumlardan daha fazla sosyal sorumluluk faaliyeti içerisinde bulunmasını beklemektedir. Başer (2015) öğretmen adaylarının sosyal sorumluluklarını yerine getirme düzeylerini incelediği araştırmasında cinsiyet, sınıf düzeyi, akademik başarı, baba eğitim düzeyi, anne mesleği, baba mesleği, aile gelir durumu, Topluma Hizmet

Uygulamaları (THU) dersini alma durumu değişkenlerinin sosyal sorumluluk düzeyini etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluk Görevlerini Yerine Getirmesinin Önündeki Engellere Ait Görüşleri

Öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirmelerinin önündeki engellere ait görüşlerine dayalı olarak oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 9’da gösterilmektedir.

Tablo 9.

Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluklarını Yerine Getirmelerinin Önündeki Engellere Ait Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod
Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluklarını Yerine Getirmelerinin Önündeki Engeller	Paydaşlardan Kaynaklanan Engeller	Bilinçsizlik Motivasyon eksikliğinin bulunması İşbirliğinden kaçınılması
	Kurumsal Engeller	Bürokrasi Üst yönetimin ilgisizliği Rekabet Kurumlar arasında iletişim kopukluğu bulunması Finansman eksikliği Teşvik edici mekanizmaların bulunmayışı

Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirmelerinin önündeki engeller bireysel engeller ve kurumsal engeller olmak üzere iki alt tema altında ele alınabilmektedir. Bu alt temalar altında ele alınabilecek kodlar ise bilinçsizlik, motivasyon eksikliği, işbirliğinden kaçınma, bürokrasi, üst yönetimin ilgisizliği, rekabet, kurumlar arası iletişim kopukluğu, finansman eksikliği ve teşvik edici mekanizmaların bulunmayışı şeklindedir. Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunmanın engellerini bireysel engeller kapsamında ele alan Ö31, “...nasıl yapılacağını bile bilmiyoruz. Okul yöneticilerimiz için de aynı şeyin geçerli olduğunu düşünüyorum, daha önce böyle bir tecrübelerinin olmaması, nereden başlanacağını bilinmemesi en büyük engeldir” şeklinde görüş belirtmiştir. Konunun finansman boyutuna değinen Ö27 ise, “gerçekleştirilecek o kadar güzel var ki hem okul yöneticimizin hem de benim aklımda, ancak uygulamaya aktarma aşamasında tıkanıp kalıyoruz çünkü biliyoruz ki bu konuya ayrılacak ödenek bulmamız çok zor, diğer kurumlarda da durum böyledir bence, en büyük sorun maddi kaynağın olmayışıdır” şeklinde görüş belirtmiştir.

4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumları Tarafından Yürütülen Sorumluluk Uygulamalarının Katkılarına Ait Görüşleri

Öğretmenlerin, eğitim kurumları tarafından yürütülen sosyal sorumluluk uygulamalarının katkılarına ait görüşleri doğrultusunda oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10.

Öğretmenlerin, Eğitim Kurumları Tarafından Yürütülen Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Katkılarına Ait Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod
Sosyal sorumluluk uygulamalarının katkıları	Toplumsal Katkılar	İş olanaklarını artırma Ahlaki değerler konusunda bilinçlendirme Toplumsal ihtiyaçları belirleme Toplumsal sorunların çözümü
	Kurumsal Katkılar	Rekabet aracı olması Kurum tanıtımı Prestij kaynağı olması Örgütsel bağlılığı artırması Motivasyon sağlaması
	Öğrencilere dönük katkılar	Farkındalık kazandırması Duyarlılık sağlaması Özgüven duygusunu geliştirmesi Kendini ifade edebilme becerisi kazandırması
	Velilere dönük katkılar	Ufuk açması Vizyon kazandırması Farkındalık yaratması

Tablo 10 incelendiğinde toplumsal katkılar, kurumsal katkılar, velilere dönük katkılar ve öğrencilere dönük katkılar olmak üzere dört alt tema altında ele alınabilecek katkılarının olduğu görülmektedir. Bu alt temalar altında ele alınabilecek belli başlı kodlar ise toplumsal sorunlara yanıt aranması, iş olanaklarının artırılması, prestij kaynağı olması, örgütsel bağlılığı artırması, duyarlılık sağlaması ve vizyon kazandırması şeklindedir. Bu konuda Ö22 görüşlerini belirtirken özgüven konusuna vurgu yaparak, “...özgüven duygusu geliyor çocukta, ben yararlıyım, ben toplumiçin iyi şeyler yapabiliyorum, kendine güven, özgüven ve toplumda kendini daha iyi yönde ifade edebilme, özellikle akademik, özellikle sosyal etkinliklere velilerimizin çok sıcak bakmamasının nedeni akademik yönden geri kalınacağı düşünülmesi, oysa sosyal etkinliklere katılan öğrencilerimizin akademik başarılarının da arttığını görüyoruz...” şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin, eğitim kurumları tarafından yürütülen sosyal sorumluluk uygulamalarının katkılarına ilişkin görüşlerinin sosyal sorumluluk algıları çerçevesinde şekillendiğini ve sosyal sorumluluğu başta toplum olmak üzere kurumun kendisi ve önemli paydaşların güçlendirilmesi için bir araç olarak gördükleri söylenebilir.

4.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri Kapsamında Öğretmenlerin Üstlenmesi Gereken Rol ve Sorumluluklara Ait Öğretmen Görüşleri

Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında öğretmenlerin üstlenmesi gereken rol ve sorumluluklara ait öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11.

Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri Kapsamında Öğretmenlerin Üstlenmesi Gereken Rol Ve Sorumluluklar

Tema	Alt Tema	Kod
Rol ve Sorumluluklar	Roller	Lider Katılımcı Yönlendirici/rehber
	Sorumluluklar	İş birliği Yetki ve sorumluluk paylaşımı Öğrencileri tüm yönleri ile tanıma Veli profili hakkında bilgi sahibi olma

Tablo 11 incelendiğinde öğretmen rollerinin lider, katılımcı ve rehber olduğu; sorumluluklarının ise işbirliği yapmaya gönüllü olması, yetki ve sorumluluklarını paylaşması, veli ve öğrenci profili hakkında bilgi sahibi olması şeklinde olduğu görülmektedir. Öğretmen rol ve sorumluluklarına ilişkin görüşlerini rehberlik ve öğrencilerin bireysel farklılıkları çerçevesinde ele alan ve yetki ve sorumlulukların paylaşılması gerektiğini vurgulayan Ö36, bu konudaki görüşlerini, “...Öğrencisini çok iyi tanımalı ve tabi ki öğrencisini tanıırken de veli profilini çok iyi bilmeli, paydaşlarından bence en önemlisi paydaşlarından çok iyi yararlanmalı, bütün sorumluluğu tek başına götürmemeli ve iyi bir organizasyonla iyi bir yapı oluşturarak bu projeleri tamamlamalı...” şeklinde ifade etmiştir.

Sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında öğretmenlerin üstlenmesi gereken rol ve sorumluluklar incelendiğinde bu rol ve sorumlulukların öğretmenlik mesleğinin kendine özgü niteliklerinden biri olarak kabul edilen ve toplum tarafından öğretmenlik

mesleğine atfedilmiş olan rehberlik ve liderlik rolleri çerçevesinde şekillendiği görülmektedir.

4.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Katılım Düzeylerinin Arttırılmasına Yönelik Etkinler

Öğretmen görüşleri açısından, öğretmenlerin sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım düzeylerinin arttırılmasına yönelik etkinliklere ilişkin görüşleri doğrultusunda oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12.

Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Katılım Düzeylerinin Arttırılmasına Yönelik Etkinlikler

Tema	Alt Tema	Kod
Öğretmenlerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine Katılım Düzeylerinin Arttırılması	Bireysel etkinlikler	Sorumluluk üstlenmelerinin sağlanması Sorumluluk faaliyetlerinin içselleştirmelerinin sağlanması
	Kurumsal etkinlikler	Proje geliştirmeleri için destek olunması Gezi ve turlar düzenlenmesi Öğretmenlerin maddi yönden desteklenmesi Öğretmenlerin manevi yönden desteklenmesi Bürokrasinin azaltılması Engellerin kaldırılması Hizmet içi eğitim sürecinde konuya vurgu yapılması Hizmet öncesi eğitim döneminde konuya vurgu yapılması

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk etkinliklerine katılım düzeylerinin arttırılması için bireysel etkinlikler ve kurumsal etkinlikler olmak üzere iki alt tema olduğu, bu alt temalara bağlı olarak sorumluluk üstlenilmesi, sorumluluk faaliyetlerinin içselleştirilmesi, proje geliştirilmesi, gezi ve turlar düzenlenmesi, öğretmenlerin maddi ve manevi yönlerden desteklenmesi, bürokrasinin azaltılması, engellerin ortadan kaldırılması ve öğretmen eğitimi sürecine önem verilmesi kodlarının olduğu görülmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine öğretmenlerin katılım düzeylerinin arttırılması için öğretmenlere rehberlik edilmesi gerektiğini vurgulayan Ö14, bu konudaki görüşlerini, “...Milli Eğitim Bakanlığının ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünün bu konuda öğretmenleri hizmet içi eğitimlere alması gerekir, şimdi öyle arkadaşlarla karşılaşıyoruz ki bazen hakikaten birşeyler yapmak istiyoruz ama nereden başlayacağız, nasıl yapacağız, nereye başvurmamız gerekir, bunun süreci nasıl gelişir bu konularda yetersizlikler ve bilgisizlikler yaşıyoruz o konuda Milli Eğitim Müdürlüğünün bence sosyal

sorumluluk projelerine yönelik öğretmenlere bir hizmet içi eğitim programı hazırlayabilir.” şeklinde ifade etmiştir.

4.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular: Öğretmenlerin, Eğitim Kurumlarının Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Arttırılmasına Yönelik Görüşleri

Öğretmenlerin, eğitim kurumlarının kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin arttırılmasına yönelik görüşleri doğrultusunda oluşturulan alt tema ve kodlar Tablo 13’de gösterilmektedir.

Tablo 13.

Eğitim Kurumlarının Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Arttırılmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kod
Eğitim Kurumlarının Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Arttırılması	Öğretmen çabaları	Özverili yaklaşılması Velilerle işbirliği yapılması Gönüllü olunması
	Okul Yönetimi Çabaları	Sivil Toplum Kuruluşları ile işbirliğinin güçlendirilmesi Oku-aile birliği ile işbirliğinin sağlanması Üniversitelerle ortak projelerin yürütülmesi Çevre olanaklarından faydalanılması Okul aile birliği yapısının güçlendirilmesi Bütçeden pay ayrılması
	Bakanlık Düzeyindeki Çabalar	Bürokratik engellerin kaldırılması Sosyal sorumluluk faaliyetlerinin teşviki

Tablo 13 incelendiğinde öğretmen çabaları, okul yönetimi çabaları ve bakanlık düzeyindeki çabalar olmak üzere üç alt temanın olduğu, bu alt temalar altında ele alınabilecek belli başlı kodların ise velilerle işbirliği yapılması, sivil toplum kuruluşları ile işbirliğinin güçlendirilmesi, üniversitelerle ortak projelerin yürütülmesi, bütçeden pay ayrılması ve bürokratik engellerin kaldırılması şeklinde olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının çabalarının bu süreçte önemli olduğunu belirten Ö27, “...Milli Eğitim Bakanlığı da yine okullarda bu tip projelerin hazırlanmasında ve sunumunda gerekli yönetmelikleri ve gerekli genelgeleri o dediğimiz prosedürü düzenlemesi gerekir diye düşünüyorum. Esnek bir yapı sunmalı. Ve hatta bence sosyal sorumluluk adı altında mutlaka bir ders bile verilebilir. Sosyal sorumlulukları geliştirici eğitimlere özellikle müfredat programının içerisine eklenebilir.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerinin arttırılmasına yönelik etkinliklerin ğretmen çabalarına, okul yönetimi çabalarına ve bakanlık düzeyindeki çabalara bağlı olduğunun ifade edilmesi sosyal sorumluluğun tüm paydaşların sorumluluğunda olmasına yönelik algı ile açıklanabilir. Ayrıca bürokrasinin azaltılmasının sürece katkıda bulunulacağının düşünülmesi sistemin merkeziyetçi yapısının olumsuz yönlerini bir kez daha vurgular niteliktedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonuçları incelendiğinde öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluğu yasal sorumluluklar, gönüllü sorumluluklar ve etik sorumluluklar olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında kurumsal sosyal sorumluluğa ilişkin benzer tanımların yer aldığı görülmektedir. Örneğin Carroll (1999)'un kurumsal sosyal sorumluluk kavramını tanımlarken kurumlar için ekonomik faaliyetlerin ötesinde daha iyi bir toplum ve daha temiz bir çevre kavramlarına vurgu yaptığı görülmektedir. Benzer şekilde Aktan ve Börü (2007) herhangi bir organizasyonun hem iç, hem de dış çevresindeki tüm paydaşlara (stakeholders) karşı “etik” ve “sorumlu” davranması, bu yönde kararlar alması ve uygulaması şeklinde tanımladıkları kurumsal sosyal sorumluluk kavramını açıklarken etik, sorumluluk ve paydaşlar kavramlarına vurgu yapmıştır. Mohr, Webb ve Haris (2001) ise kurumsal sosyal sorumluluk kavramını tanımlarken şirketlerin toplum üzerindeki zararlı etkilerini minimum seviyeye indirmesi veya tamamen ortadan kaldırması ve bunun yanında uzun vadeli faydaları ise azami seviyeye çıkarması konularına vurgu yapmışlardır. Kotler ve Lee (2008) ise kurumsal sosyal sorumluluk kavramını tanımlarken toplum refahını iyileştirmek ve gönüllülük kavramlarını ön plana çıkarmışlardır. Ararat (2008) ise benzer şekilde kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin yasal zorunluluklar çerçevesinde şekillendiğini belirterek hükümetin getirdiği bazı düzenlemelerin Türk işletmelerinin kurumsal sosyal sorumluluk noktasında gerçekleştirdikleri faaliyetleri etkilediğini belirtmektedir. Karafes ve Yıldırım (t.y.) tarafından, kurumsal sosyal sorumluluk kampanyalarının tüketici satın alma davranışları üzerindeki etkisini belirlemek için üniversite öğrencileri ile yürütülen araştırmanın sonuçlarına göre öğrenciler, kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin topluma faydalı olmak ve ticari fayda beklemeksizin gönüllü olarak birtakım faaliyetlerde bulunmak amacına dönük olduğunu belirtmiştir. Vazques, Lanero ve Licandro (2013) ise üniversite öğrencileri ile yürüttükleri araştırmalarında üniversite öğrencilerinin kurumsal sosyal sorumluluk

algularının, iç paydaşlar (çalışanlar), dış paydaşlar (müşteriler, tedarikçiler ve distribütörler) ve etik ilkelere bağlılık olmak üzere üç ana tema etrafında şekillendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerkonferans ve seminerler düzenlenmesi, bağış kampanyaları düzenlenmesi, merkezi projelere destek sağlanması, değerler eğitimi sürecinde bulunulması, öğrenci gezileri düzenlenmesi, öğrencilere yönelik birtakım kurslar düzenlenmesi ve Peygamber Efendimizin Hayatının anlatılması gibi sosyal sorumluluk etkinliklerine katılmaktadır. Literatürde çalışanların yoğunlaştığı kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri incelendiğinde eğitim öğretim, doğa ve çevre, sağlık, gönüllü çalışmalar, sanat ve kültür, spor alanlarının ön plana çıktığı görülmektedir (Yılmaz Sert, 2012). Ercan (2009) tarafından yürütülen Ortaöğretim Öğretmenlerinin Sosyal Sorumluluk Anlayış ve Uygulamaları: Antalya Örneği başlıklı tez çalışmasında ise öğretmenlerin uygulamaya dönük sosyal sorumluluk davranışları önem derecesi açısından öğrencilerin zararlı maddelere (sigara, alkol, uyuşturucu, vb.) karşı korunması için çaba gösterme, hastalık, cenaze vb. durumlarda arkadaşların yanında olma, öğrencilerin birbirlerine karşı saygılı davranmalarını teşvik etme, birbirlerine karşı saygılı davranmayan öğrencileri uyarma, yardıma gereksinimi olan arkadaşlara destek verme şeklinde ele alınmıştır. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde Özgan (2016) öğretmenlerin sosyal sorumluluk liderliğine ilişkin görüşlerini incelediği araştırmasında öğretmenlerin bireysel, örgütsel ve manevi nedenlerle yardım kampanyaları, kitap toplama ve teslim etme, iletişim toplantıları, geri dönüşüm aktiviteleri, okula ve çevreye yardım kampanyaları gibi sosyal sorumluluk aktivitelerine katıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada, eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarınıyasal sorumluluklar, gönüllü sorumluluklar, etik sorumluluklar ve ekonomik sorumluluklar boyutları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başlıca sorumluluk faaliyetleri ise öğrenci ve velilerin dini/manevi yönde bilinçlendirmesi, kadınların toplumsal hayata ve iş hayatına katılımının sağlanması, çevreye duyarlı olunması ve öğrencilere değer kazandırılmasıdır. Kurumların veya şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluklarına ilişkin yapılmış araştırmalar incelendiğinde benzer sonuçların yer aldığını söylemek mümkündür. Örneğin Eren (2011) eğitim kurumlarının ve okul yönetiminin sosyal sorumluluklarını incelediği araştırmasında okul yönetiminden sosyal sorumluluk kapsamında; en fazla adil bir yönetim ve güven duygusu beklendiği, en az ise eğlence ya da şenlik gibi faaliyetler beklendiği sonucuna ulaşmıştır. Demir ve Türkmen (2015)

tarafından gerçekleştirilen Çalışanların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi başlıklı araştırmanın sonuçlarına göre işletmelerin özellikle kadınlara yönelik gönüllü sosyal sorumluluk uygulamalarına ve kadın çalışanları memnun edecek uygulama ve faaliyetlere önem vermeleri gerektiği düşünülmektedir. Varçın, Ergün, Gülçubuk ve Turan (2013) ise şirketlerin sosyal sorumluluklarını incelediği araştırmalarında çevreye, çalışanlara ve yerel topluma karşı sorumluluk hissettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarına ilişkin literatür incelendiğinde üniversitelerin sosyal sorumluluklarına yönelik pek çok araştırmanın varlığı da dikkat çekmektedir. Örneğin Vasilescu vd. (2010) üniversitelerin sosyal sorumlulukları aktif vatandaşlık, sosyal yardım yoluyla topluma hizmet sunmak, ekonomik ve ulusal kalkınmaya katkıda bulunmak, etik yaklaşımı teşvik etmek, öğrencileri, akademik ve idari personeli yerel topluma hizmet etmeye teşvik etmek suretiyle sivil vatandaşlık bilinci geliştirmek, yerel ve küresel sürdürülebilirlik için ekolojik çalışmaları desteklemek, yerel ve küresel insan kaynakları gelişim sürecini desteklemek, kaliteli araştırmalar yoluyla insan bilgisini genişletmek ve millet ve insanlık için eğitim sürecinin gelişmesini desteklemek şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Shawyun (2011) ise üniversitelerin sosyal sorumluluklarının sivil katılımı güçlendirme ve aktif vatandaşlık, topluma hizmet sunmak, yardım faaliyetlerinde bulunmak, ekonomik ve ulusal kalkınmayı teşvik etmek, etik yaklaşımı teşvik etmek, öğrencileri ve akademik ve idari personeli yerel topluluğa sosyal hizmetler sunmaya teşvik ederek bir vatandaşlık duygusu geliştirmek, yerel ve küresel insan kaynaklarını geliştirmek, nitelikli araştırmalar ve eğitim yoluyla ulus ve insanlığın kalkınması için insan bilgisini derinleştirmek şeklinde tanımlamıştır.

Araştırmada eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirme düzeylerinin zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun iş dünyası sağlık, bankacılık gibi sektörlerin “eğitim” konulu sosyal sorumluluk projelerine yönelmeleri ya da eğitim kurumlarına yönelik sosyal sorumluluk projeleri eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk projelerinin uygulandığı kurumlar olmasını sağlaması ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Bir başka ifade ile eğitim kurumları sosyal sorumluluk projesi geliştirmek suretiyle toplumsal kalkınmaya katkı sağlayan kurumlar olmanın ötesinde kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin edilgen paydaşı olarak algılanmaktadır. Bu görüşü destekler nitelikte Chopra ve Marriya (2013) pek çok işletmenin, eğitimi, planlarının önemli bir parçası olarak gördüğünü ifade etmiştir.

Nitekim literatürde uygulamaya dönük kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin genellikle iş dünyası tarafından eğitim kurumlarına veya eğitim sürecine yönelik gerçekleştirildiğini gösteren araştırmalar yer almaktadır. Örneğin Desmukh (2017)'a göre Hindistan'da eğitim alanındaki kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları okul inşa edilmesi, burs sağlanması, sponsorluklar (eğitim yardımları, kitaplar, üniforma, ayakkabı ve çanta temini), eğitime erişim oranını arttırmak (yerelde orta öğretim kurumlarını destekleme/inşa etme, farkındalığı yaygınlaştırmak suretiyle çocukları okula gitmek için teşvik etmek, öğretmenlere yardım etmek ve onları eğitmek, okulun alt yapı hizmetlerini güçlendirmek, ücretsiz ulaşım imkanı sunmak) gibi eğitimi teşvik edecek önemli adımları içermektedir.

Öğretmen görüşleri açısından eğitim kurumlarının, sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engeller bireysel engeller ve kurumsal engeller olmak üzere iki alt tema altında belirtilmiştir. Bürokrasi, üst yönetimin ilgisizliği, kurumlar arası önyargı/iletişim kopukluğu/rekabet, finansman eksikliği, bilinçsizlik, işbirliği eksikliği (paydaşlar arasındaki), motivasyon eksikliği, teşvik edici mekanizmaların bulunmayışı ve yeterli manevi desteğin olmayışı kurumsal sosyal sorumluluk aktivitelerinin önündeki engeller olarak ifade edilmiştir. Literatürde kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engellere ilişkin yapılmış araştırmalar incelendiğinde karşılaşılan engellerin ekonomik engeller (Arevalo and Aravind, 2011; Gasemi ve Nejati, 2013; Laudal, 2011; Yuen ve Lim, 2011) ve bürokrasi (Yuen ve Lim, 2011) çevresinde toplandığı görülmektedir. Ayrıca kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engellere ilişkin araştırma sonuçları incelendiğinde araştırma sonuçları ile benzer engellerin bulunduğunu ifade eden araştırmaların yer aldığı görülmektedir. Örneğin Yeh, Cen ve Wu (2014)'ya göre kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engeller sırasıyla zorunluluğun bulunmayışı, istişare eksikliği, danışmanlığın olmayışı, teknik bilgi eksikliği, yetki dağılımındaki belirsizlik, egoizm, kurumsal sosyal sorumluluğa ilişkin özel bir birimin bulunmayışı, teşvik politikasının eksikliği, uygun ortamın (atmosferin) bulunmaması şeklinde ifade edilmiştir. Kokash, Thomas ve Al-Oun (2011) ise kurumsal sosyal sorumluluğun önündeki engelleri finansal engeller (kısıtlı zaman ve bütçe), davranışsal engeller (uzman eksikliği, vizyonsuzluk, dar görüş), idari engeller (yeterli destek bulamama) ve yasal engeller (gerekli düzenlemelerin yapılmaması) olmak üzere dört grupta ele almıştır. Faisal (2010) ise kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının önündeki engellerin “üst yönetimin ilgisizliği, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına

yönelik tüketici ilgisinin eksikliği, finansal kısıtlamalar, kurumsal sosyal sorumluluğa ilişkin farkındalık eksikliği, kurumsal sosyal sorumluluk için stratejik planlama eksikliği, ortakların kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetine yönelik isteksizliği, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının katkılarını ortaya çıkaracak ölçütlerin bulunmayışı, kıyaslama standartlarının eksikliği, maliyet, kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin yasal zorunluluğun bulunmayışı, devlet düzenlemeleri ve standartlarının eksikliği, medyanın yeterince ilgi göstermemesi olduğunu ifade etmiştir. Deshmukh(2017) ise kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları ile ilişkili sorunları “kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin görüş birliği eksikliği”, “şeffaflık sorunları”, “iyi organize edilmiş sivil toplum kuruluşlarının bulunmayışı”, “kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin vizyonun geniş olmaması”, “kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin açık kuralların yer almayışı”, “kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına ilişkin sosyal etkinin değerlendirilmesindeki zorluklar”, “devletin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarını destekleme sürecindeki katkısının az olması”, “kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına toplum katılımının istenilen düzeyde olmaması” ve “rekabetçi iş gücü piyasası” başlıkları altında ele almıştır. Varçın (2013) tarafından yürütülen “Herkes İçin Kurumsal Sosyal Sorumluluk” başlıklı Ulusal İnceleme Raporu’na göre ise zaman ve kaynaklar en büyük engel olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca şirketlerin kapsayıcı bir KSS projesinin tam olarak ne olduğu veya neleri içermesi gerektiği konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması kurumsal sosyal sorumluluk projelerinin önündeki engeller olarak ifade edilmiştir.

Araştırmada, eğitim kurumları tarafından yürütülen sosyal sorumluluk uygulamalarının toplumsal katkılar, kurumsal katkılar, velilere dönük katkılar ve öğrencilere dönük katkılar olmak üzere dört grupta katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarının katkılarına ilişkin literatür incelendiğinde genellikle şirketlerin yürütmüş olduğu sosyal sorumluluk çalışmalarının katkılarına yönelik araştırma sonuçlarının yer aldığı ve araştırma sonuçlarına benzer şekilde topluma, kurumun kendisine ve paydaşlarına yönelik katkılarının vurgulandığı görülmektedir. Örneğin Yılmaz Sert (2012)’in araştırmasında şirketlerin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin toplumsal yararları çevreye karşı toplumdaki bilinçliliği arttırmak, toplumsal refahı iyileştirmek, eğitimin yaygınlaşmasını sağlamak şeklinde ifade edilirken; kurumsal yararları kurumsal imaj ve itibarı arttırmak, kurumsal paydaşlarla ilişkileri geliştirmek ve çalışan memnuniyet

ve bağlılığını arttırmak şeklinde ifade edilmiştir. Yurtadur, Süzen ve Karaağaç (2016) ise araştırmalarında kurumsal sosyal sorumluluk kampanyalarının toplum, çalışanlar ve kurum boyutunda birtakım katkılarının olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kurumsal sosyal sorumluluk çalışmaları kurumun halkla oluşturduğu gönül bağımlı güçlendirmekte, müşteri sadakatini arttırmakta, halkın kuruma olan bakış açısının olumlu yönde etkilemekte ve kuruma olan güveni arttırmaktadır. Çalışan boyutu açısından kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin katkıları değerlendirildiğinde çalışanların motivasyonunun olumlu yönde etkilendiği, çalışanın kuruma olan bağlılığının ve öğrenme yetilerinin güçlendiği, kurumsal yaratıcılığa katkı sağlandığı, belirtilmiştir. Sosyal sorumluluk projeleri aynı zamanda nitelikli işgücünün işletmeye çekilmesinde önemli rol oynamaktadır. Kurum boyutu açısından değerlendirildiğinde ise KSS projelerinin kurumdaki kalite ve verimlilik artışına katkı sağladığı, kurum kimliğinin ön plana çıkardığı vurgulanmıştır. KSS projelerinin kurumun marka ve piyasa değerini artırması ve risk yönetiminin daha etkin hale gelmesine katkı sağlaması, firmanın yeni pazarlara girmesinde avantaj elde etmesi gibi ekonomik kazanımlarının olduğu da belirtilmiştir. İsmail, Johar, Rasdi ve Alias (2014) ise kurumsal sosyal sorumluluk programlarının bir paydaşı olarak okulları ele aldıkları araştırmalarında öğretmen öğretmen görüşlerinden hareketle, okul temelli kurumsal sosyal sorumluluk çalışmalarının öğrencilerin akademik ve sosyal alanlardaki başarılarının yükselmesine katkıda bulunacağı sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin öğrenci başarısı, okul başarısı ve okul yaşamına yaptığı katkılarla okul gelişimi sürecine katkısı olduğunu ifade etmişlerdir. Lin, Yang, and Liou (2009) ise araştırmasında kurumsal sosyal sorumluluk ve finansal performans arasında pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özgan (2016) ise araştırmasında öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk aktivitelerine katılımlarının mutluluğu ve sorumluluk bilincini arttırmak, sosyal duyarlılığı arttırmak, iletişim sürecini güçlendirmek ve kişisel gelişim sürecine destek olmak gibibireysel katkıları olduğunu belirtmiştir.

Araştırmada, öğretmenlerin, sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında üstlenmeleri gereken rol ve sorumlulukların öğrencilere rehberlik edilmesi, öğrencilerin bireysel farklılıklarını tanıma, veli profilini tanımak, işbirliği ve yetki ve sorumluluk paylaşımı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak özel olarak kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına yönelik rol ve sorumluluklardan bahsedilmediği görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin gerek hizmet öncesi dönemde gerekse hizmet

içi eğitim süreçlerinde kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına yönelik ders almamış olmaları ile ilişkili olabilir. İlgili literatürde öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları sürecine ait rol ve sorumlulukları incelendiğinde öğrenciler için liderlik fırsatları yaratmak ve onların sosyal ve sivil sorumluluk görevlerine bağlılıklarını arttırmak, mezunların istihdam edilebilirliğini arttırmak için güçlü bir özgeçmiş oluşturmaları sürecinde fırsatlar sunmak ve kariyer hedeflerini geliştirmelerine yardımcı olmak, öğrenciler ve toplum üyeleri için öğrenmeyi teşvik etmek, toplumda karmaşık toplumsal sorunlarla başa çıkma kapasitesinin oluşturulmasında rol oynamak, eğitim kurumlarının ekonomik ve toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmasının daha etkili bir yolunu tasarlamak, öğrencileri yeni ortamlara adapte olabilen, farklı kaynaklardan gelen bilgileri sentezleyebilen ve hayatları boyunca öğrenmeye devam edebilen bireyler olarak yetiştirmek, gibi rol ve sorumlulukların ön plana çıktığı görülmektedir (Sihem, 2013).

Araştırmada, öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk projelerine katılım düzeylerinin artırılması için bireysel ve kurumsal düzeyde etkinliklerin yapılmasının gerekli görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Buna doğrultudabireysel düzeyde öğretmenlerin maddi yönden desteklenmesi ve öğretmenlere yönelik gezi ve turlar düzenlenmesi gibi etkinliklerin yapılmasının gerekli görüldüğünü; kurumsal düzeyde ise bürokrasinin azaltılması ve hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim sürecinde konuya vurgu yapılmasının gerekli görüldüğü söylenebilir. İlgili literatürde ise çalışanların kurumsal sosyal sorumluluk uygulamalarına katılımlarının artırılması için finansal kaynaklar ve zaman konusunda teşvik edilmeleri gerektiği ifade edilmiştir (Tsang vd., 2009).

Araştırma sonuçlarına göre eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerinin artırılması için üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, iş dünyası ve velilerle işbirliklerinin kurulması gerektiği, okul aile birliği yapısının güçlendirilmesi ve bürokratik engellerin kaldırılması gerekli görülmektedir. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde Vasilescu, Barna, Epure ve Baicu (2010) hükümetlerin, sosyal sorumluluk konusunda üniversiteleri desteklemek ve teşvik etmek adına kanun ve politika geliştirmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Araştırmanın bu sonucunu destekler nitelikte Gürsoy (2015) tarafından lojistik sektörü üzerine yapılmış olan araştırmada kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin güçlendirilmesi için devletin teşvik edici birtakım politikalar belirlemesi gerektiği ifade edilmiştir.

ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarından hareketle alandaki araştırmacılar, uygulayıcılar ve politika belirleyiciler için getirilebilecek bazı öneriler yer almaktadır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak desenlenmiştir. Eğitim kurumlarının kurumsal sosyal sorumluluklarına yönelik veya öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk anlayışlarına ilişkin görüşlerine yönelik nicel ve karma yöntem araştırmaları desenlenebilir.
- Bu araştırmada öğretmen görüşleri alınmıştır. Benzer araştırma okul yöneticileri, öğrenciler ve velilerle gerçekleştirilebilir.
- Yükseköğretim kurumlarının sosyal sorumluluklarına yönelik araştırmalar yürütülebilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

- Araştırmada, öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluklarına ve eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarına ilişkin algılarının oldukça dar kapsamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin, kurumsal sosyal sorumluluk kavramına ilişkin görüşlerinin derinleştirilmesi amacıyla konuya yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
- Öğretmenlerin katılım gösterdikleri kurumsal sosyal sorumluluk etkinliklerinin oldukça az ve dar kapsamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle öğretmenlerin sosyal sorumluluk etkinliklerine katılım imkanının sağlanması amacıyla var olan bürokratik engeller kaldırılmalıdır.
- Öğretmenlerin, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılımlarının artırılması için ödül, puan gibi teşvik edici mekanizmalar geliştirilmelidir.

- Öğretmenlerin, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında rehberlik rolünün yanı sıra yürütücü, araştırmacı gibi rol ve sorumluluklar üstlenmesi sağlanmalıdır.
- Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerine katılım düzeylerinin artırılması için okul yöneticilerinin daha fazla sorumluluk üstlenmesi, sürece rehberlik etmesi gerekli görülmektedir.

Politika Belirleyicilere Yönelik Öneriler

- Öğretmenlere hizmet öncesi dönemde ve hizmet içi eğitimler yoluyla kurumsal sosyal sorumluluk sürecine ilişkin eğitimler verilmelidir.
- Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerini arttırmak için başta bürokrasi olmak üzere var olan engeller kaldırılmalıdır.
- Eğitim kurumlarına sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönelik finansal destek sağlanmalıdır.
- Okul yöneticilerinin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerine yönelik farkındalık düzeylerinin artırılması amacıyla seminer ve konferans gibi etkinliklere katılımları sağlanmalıdır.
- Okulların Sivil Toplum kuruluşları ile işbirliği içerisinde hareket etmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Arevalo, J.A., ve Aravind, D. (2011), "Corporate social responsibility practices in India: approach, drivers, and barriers", *Corporate Governance*, 11 (4), 399-414.
- Akgeyik T. (2007). İnsan kaynakları yönetimi boyutuyla kurumsal sosyal sorumluluk: Bir Alan Araştırması, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 52, 65-106.
- Akıncı Vural, Z.B., Coşkun, G. (2011). Kurumsal sosyal sorumluluk ve etik. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(1).
- Aktan, C. C. ve Börü, D. (2007). *Kurumsal sosyal sorumluluk*, İgiad Yayınları: 4, İstanbul.
- Akyar, H. (2008). "İşletmelerde Sosyal Sorumluluk Üzerine Bir Alan Araştırması", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Akyıldız, M. (2012). Sosyal Sorumluluk ve Pazarlama, İçinde; Kenan Ören, Bahadır Eser ve Elvettin Akman (Ed.), Farklı Bakış Açılılarıyla Sosyal Sorumluluk. Ankara: Sözkese matbaacılık.
- Alakavuklar, O. N., Kılıçaslan, S., ve Öztürk, E. B. (2009). Türkiye'de Hayırseverlikten Kurumsal Sosyal Sorumluluğa Geçiş: Bir Kurumsal Değişim Öyküsü. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 103-143.
- Annells, M. (2006). Triangulation of qualitative approaches: Hermeneutical phenomenology and grounded theory. *Journal of Advanced Nursing*, 56(1), 55-61.
- Arevalo, J.A., ve Aravind, D. (2011), "Corporate social responsibility practices in India: approach, drivers, and barriers", *Corporate Governance*, Vol.11, No.4, pp.399-414.

- Argon, T. ve Eren, A. (2004). İnsan Kaynakları Yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Ataç, D. (1982). “İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları”, Eskişehir İTİA Dergisi, Cilt 18, Sayı 1, Eskişehir.
- Ay, Ü. , (2003). İşletmelerde Etik ve Sosyal Sorumluluk, Nobel Kitapevi, Adana.
- Aydede, C. (2007), Yükselen Trend Kurumsal Sosyal Sorumluluk. İstanbul: MediaCat Yayınları.
- Aydemir, M. (1999). “Sosyal Sorumluluk 8000 (Social Accountability 8000) Standardı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(3), 1-11.
- Baker, C., Wuest, J. ve Stern, P.N. (1992). Method slurring: the grounded theory/ phenomenology example. Journal of Advanced Nursing, 17, 1355-1360.
- Balkır, G. (2006). STK’larda Sosyal Performans Değerlendirmesi ve Çağdaş Topluma Katkı: ÇYDD Örneği, 3. STK Kongresi Çanakkale-Biga
- Balı, S., Cinel, M. O. (2011). Bir Rekabet Aracı Olarak Kurumsal Sosyal Sorumluluk. ODU Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2 (4), 45-60.
- Başer, U. (2015). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısı Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi: Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Başer, E.H. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Bilim Dalı Kütahya.
- Bayrak, S. (2001). İş ahlakı ve sosyal sorumluluk. İstanbul:Beta Yayınları
- Berker, B. (2008). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projeleri Üzerine Kurumsal VeUygulamalı Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bhagat, L. N. (2011). Educational social responsibility: A theory and practice. *Siddhant-A Journal of Decision Making*, 11(3), 258-264.
- Boddy, D. (2002); *Management: An Introduction*. 2. Baskı. London: PrenticeHall
- Borel, R., Cawagas, V., Jimenez, A., & Salvetti, N. (2011). Education for sustainable development at the university for peace. Journal of Education for Sustainable Development, 5(2), 245–249. doi: 10.1177/097340821100500214
- Bowen, H. R. (1953). Social Responsibilities of The Businessman. New York: Harper & Row.

- Bowd, R., Bowd, L. ve Harris, P. (2006). Communicating Corporate Social Responsibility: An Exploratory Case Study of A Major UK Retail Centre, *Journal of Public Affairs*, 6 (2)
- Brammer, S., Millington, A. ve Rayton, B. (2007) “The Contribution of Corporate Social Responsibility to Organizational Commitment”, *International Journal of Human Resource Management*, 18(10): 1701–1719.
- Castelo Branco, M., & Lima Rodrigues, L. (2007). Positioning stakeholder theory within the debate on corporate social responsibility. *EJBO-Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies*.
- Carroll, A. (1979). A Three Dimensional Conceptual Model of Corporate Social Performance. *Academy of Management Review*, 4, 497–505.
- Carroll, A. B. (1999). Corporate social responsibility evolution of a definitional construct. *Business & society*, 38(3), 268-295.
- Chopra, A., ve Marriya, S. (2014). Corporate social responsibility and education in India. *Issues and Ideas In Education*, 1, 13-22.
- Cingöz, A., ve Akdoğan, A. A. (2012). İşletmelerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetleri: Kayseri İli'nde Bir Uygulama/Corporate Social Responsibility Applications of Businesses: An Empirical Study in Kayseri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 331-349.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Crowther, D., & Aras, G. (2008). *Corporate social responsibility*. Bookboon.
- Curković S., Melynk S.A., Calantone R., Handfield R.(1999), Environmentally Responsible Manufacturing: Past Research, Current Results, and Future Directions for Research, Working Paper, Department of Marketing and Supply Chain Management, Michigan State University, 5
- Çankaya, İ. (2010). Öğrencilerin Sosyal Sorumluluk Düzeylerinin Artırılmasında Okulun Rolüne İlişkin Yönetici Görüşleri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 35,17-25
- Demir, B. (2013). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Muhasebe. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 225-233.
- Demir, R., ve Türkmen, E. (2015). Çalışanların kurumsal sosyal sorumluluk algılarının demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(3), 242-263.

- Develioğlu, K., ve imen, M. (2012). Örgütsel Güvenin Kaynağı Olarak İşletmelerin alışanlara Karşı Sosyal Sorumlulukları. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(2), 141-149.
- Deshmukh, P. (2017). Corporate social responsibility and education sector: Issues and remedies. *International Journal of Management (IJM)* 8(1), 137–144.
- Dinçer, M. A. M., ve zdemir, Y.(2013). Kurumsal sosyal sorumluluk uygulamaları ve eşbiimcilik: On büyük Türk holdingi üzerine vaka alışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 15 (2), 31-66.
- Doda, S. (2015). The Importance of Corporate Social Responsibility. *Journal of Sociological Research*, 6(1), 86-91.
- Erlandson, D. A., Harris, E. L., Skipper B. L., & Allen, S. D. (1993). *Doing Naturalistic Inquiry: A Guide to Methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- EREN, Erol (2000). *İşletmelerde Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası*, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Eren, E. (2002). *Stratejik yönetim ve işletme politikası*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Erol, M., Elagz, İ., ve şahbaz, A. (2010). Sosyal Sorumluluk Anlayışının İşletmelerde Algılanma Düzeylerinin Belirlenmesi zerine Bir Araştırma. *Journal of Accounting & Finance*, (46), 58-65.
- European Commission, (2011). *Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions*, Brussels
- Faisal, M. N. (2010). Analysing the barriers to corporate social responsibility in supply chains: an interpretive structural modelling approach. *International Journal of Logistics: Research and Applications*, 13(3), 179-195.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., and Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education (8th edition)*. New York: McGraw-Hill
- Ghasemi, S., & Nejati, M. (2013). Corporate Social Responsibility: Opportunities Drivers and Barriers. *International Journal of Entrepreneurial Knowledge*, 1(1), 33-37.
- Gcenoğlu, C., ve Onan, I. (2008). *Türkiye’de kurumsal sosyal sorumluluk değerlendirme raporu*. Ankara.
- Greene, J. C., Kreider, H., and Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative methods in social inquiry. In B. Somekh ve C. Lewin (Eds.). *Research methods in the social sciences*. pp: 274-281, London: Sage.

- Gupta M., Sharma K.,(1996), Environmental Operations Management: An Opportunity For Improvement, *Production and Inventory Management Journal*, Third Quarter
- Gürsoy, A. G. (2015). Kurumsal sosyal sorumluluğun müşteri tercihleri üzerindeki etkisi:Lojistik sektörü üzerine bir çalışma. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Hayford, A. (2013). Assessing the Corporate Social Responsibility Activities of Atwima Kwawoman Rural Bank Limited and its Impact on the Communities it Operates, *Researchjournali's Journal of Business Ethics*, 1(2): December.
- Holloway, I., & Wheeler, S. (1996). *Qualitative research for nurses*. Oxford: Blackwell Science Ltd.
- Ismail, M., Johar, R. F. A., Rasdi, R. M., & Alias, S. N. (2014). School as Stakeholder of Corporate Social Responsibility Program: Teacher's Perspective on Outcome in School Development. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 23(2), 321-331.
- Jamali, D. (2007). The case for strategic corporate social responsibility in developing countries. *Business and Society Review*, 112(1), 1-27.
- Karafes, E., Yıldırım, G. (t.y.). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kampanyalarının Tüketici Satın Alma Davranışları Üzerindeki etkisi: İletişim fakültesi öğrencileri üzerinde bir alan çalışması. *Karadeniz Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*. 3 (5-6).
- Kaya, H. (2008). Demografik özelliklerin kurumsal sosyal sorumluluk algılaması üzerindeki rolü: Bandırma yerelinde bir araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(20), 96-110.
- Kaya, K. (2017). Çalışanların demografik faktörleri bağlamında kurumsal sosyal sorumluluk algılamaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (51), 152-164.
- Kılıçer, B. (2016). Sosyal sorumluluk ve işletmeler açısından sonuçları: Bir alan çalışması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kokash, H., Thomas, G., & Al-Oun, S. (2011). Motivations, obligations, and obstacles to corporate social responsibility in Jordanian real estate companies. *Journal of Research in International Business and Management*, 1(4), 107-118.
- Kolodinsky, Robert W. (2009). "Attitudes About Corporate Social Responsibility Business Student Predictors", *Journal of Business Ethics*. Green Paper :Promoting a European Framework, for Corporate Social Responsibility", Avrupa Komisyonu Yesil Bildiri, Brüksel.

- Kocabaş, İ. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Gözünde Sosyal Sorumluluk İmajı: Selçuk Üniversitesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı
- Koçoğlu, C.M. (2016). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algısının Tüketici Temelli Marka Denklığı Bileşenleri Üzerindeki Etkisi:TR81 Düzey 2 Bölgesindeki Ford Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi: Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, S. (2009). İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Kotler, P. Lee, N. (2008). Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Çev: Sibel Kaçamak, 2.Basım, İstanbul: MediaCat Kitapları.
- Küleği, E. (2015). Üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik deneysel bir çalışma. Yüksek Lisans Tezi: Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lantos, Geoffrey P. (2001); "The Boundaries of Strategic Corporate Social Responsibility" *Journal of Consumer Marketing*, 18 (17).
- Laudal, T. (2011). Drivers and barriers of CSR and the size and internationalization of firms. *Social Responsibility Journal*, 7(2), 234-256.
- McMillan, J. H. and Schumacher, S. (2010). *Research in education: evidence-based inquiry* (7th ed.). New York: Pearson Publishing
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education. Revised and expanded from case study research in education.* USA: JB Printing.
- Metin, H., (2006). "Halkla İlişkilerde Sosyal Sorumluluk", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Miller, S. (2003). Analysis of phenomenological data generated with children as research participants. *Nurse Researcher*, 10(4), 68-82.
- Miles, M. B., ve Huberman A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook.* Thousand Oaks, CA: Sage
- Mohr, L. A., Webb, D. J., & Harris, K. E. (2001). Do consumers expect companies to be socially responsible? The impact of corporate social responsibility on buying behavior. *Journal of Consumer Affairs*, 35(1), 45-72.
- Musil, C. M. (2009). Educating students for personal and social responsibility. *Civic engagement in higher education: Concepts and practices*, 49-68.
- Nalbant, E. (2005): "İşletmelerde Sosyal Sorumluluk ve İş Ahlakı", *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, cilt:12, sayı:1, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., Manisa.

- OECD (2001). Corporate Social Responsibility: Partners for Progress, OECD,
- Öberseder, M., Schlegelmilch, B. ve Murphy, P. (2013), “CSR Practices and Consumer Perceptions”, *Journal of Business Search*, 66,1839-1851.
- Özalp, İ. Tonus, H.Z., Sarıkaya M.(2008). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılamaları Üzerine Bir Araştırma, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt/:8- Sayı/No:1
- Özdemir, H.Ö. (2007). Çalışanların Kurumsal Sosyal Sorumluluk Algılamalarının Örgütsel Özdeşleşme, Örgütsel Bağlılık Ve İş Tatminine Etkisi: Opet Çalışanlarına Yönelik Uygulama. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ozgan, H. (2016). Teachers’ Perceptions about Socially Responsible Leadership. *Anthropologist*, 24(1), 126-133.
- Özgan, H., & Öztuzcu, R. (2016). öğretmenlerin sosyal sorumluluk temelli liderliğe ilişkin algılarının incelenmesi. *NWSA Qualitative Studies*, 11(3), 1-12.
- Özgen, E. (2007). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kavramı ve Çalışan Memnuniyetine Etkisi. *DÜ Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 1-6.
- Özgür, Y. (2007). Sosyal Sorumluluk Kampanyaları ve Marka Yönetimi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Pazarlama Programı, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, İzmir.
- Öztürk, M.C. (2013). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Gelişimi. İçinde: Kurumsal Sosyal Sorumluluk. Editör: Mesude Canan Öztürk. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 3021, Açıköğretim Fakültesi Yayın No: 1973
- Paksoy, M. (2000). “İşletmelerde İşçilerin Yönetime Katılıma İlişkin Bir Yaklaşım Önerisi: Not Alma Ve Düşünme Odası (Taking Note and Thinking Room) ve Ş. Urfa’da Faaliyet Gösteren Sanayi İşletmeleri Yöneticileri ve İşçileri ile Karşılaştırmalı Bir Anket Çalışması”, 8. Ulusal Yönetim Kongresi, Nevşehir
- Patton, M. Q. (1987). *How To Use Qualitative Methods İn Evaluation*. Newbury Park, CA: Sage
- Peltekoğlu, B. F. (2012). *Halkla İlişkiler Nedir (7. Baskı)*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Post, James E., Anne T. Lawrence ve James Weber (1996), *Business and Society*, Eight Edition, New York: McGraw-Hill Inc.
- Sabuncuoğlu, Z., 1997. *Personel Yönetimi*, Ezgi Yayınevi, Bursa, 256s.
- Scarborough, N. M. (1996), *Buisness Gaining the Competitive Edge*, Presbyterian College.
- Sethi, S. P. (1975). Dimensions of corporate social performance: An analytical framework. *California Management Review*, 17(3), 58-64.

- Shafi, M. (2014). Role of corporate social responsibility in Indian higher education: Issues and challenges. *International Journal of Recent Research in Commerce Economics and Management*, 1(1), 36-46.
- Shawyun T. 2011. From Corporate Social Responsibility (CSR) to University Social Responsibility (USR). *Universitas and Knowledge Societies. Knowledge Societies: Universities and their Social Responsibilities. 2nd Asia-Europe Education Workshop* . Ed: C.Schneller and E Thöni. Innsbruck, Austria, June 2011.Coorganised by the Asia-Europe Foundation's ASEM Education Hub and the University of Innsbruck. p 14-17.
http://www.asef.org/images/stories/publications/images/2nd_Education_Workshop.jpg
- Sihem, B. (2013). Social Responsibility of Educators. *International Journal of Educational Research and Technology*, 4(1), 46-51.
- Soytekin, Y. (2001). İşletmelerde Sosyal Sorumluluğun Yeni Boyutları ve Afyon Bölgesindeki İşletmelerde Bir Uygulama, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Afyon Kocatepe Üniversitesi, S.B.E., İşletme Anabilim Dalı, Afyon
- Sönmez, V. Ve Alacapınar, F.G. (2011). Örneklandırılmış Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık
- Sönmez, D. (2000) "İşletmelerde Personele İlişkin Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Verimliliğe Etkisi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE.
- Stahl, M.J., Grigsby, D.W., *Strategic Management:Total Quality and Global Competition*,Blackwell, Oxford,1997
- Starks, H., ve Trinidad, S. B. (2007). Choose your method: A comparison of phenomenology, discourse analysis, and grounded theory. *Qualitative Health Research*, 17(10), 1372-1380
- Stoner, J. A. F., ve Freeman, R. E. (1992). *Annotated Instructor's Edition Management* (5th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Tak, B. (2009). İşletmelerin Sosyal Sorumlulukları ve Paydaş Grupları ile İlişkilerinin Yönetimi, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Tan, G. Y. W., & Komaran, R. V. (2006). Perceptions of Corporate Social Responsibility: An empirical study in Singapore; *Strategic Management Policy. International Conference on Advances in Management, Lisbon, 19-22 July 2006. 1-14. Research Collection Lee Kong Chian School Of Business. Available at: http://ink.library.smu.edu.sg/lkcsb_research/2846*

- Taş, H. (2017). Sosyal sorumluluk projelerinde yer almanın üniversite öğrencileri üzerindeki etkilerine ilişkin öğrenci görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taşlıyan, M. (2012). Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Modern İş Dünyasının Vicdani Gereği. Ankara Sanayi Odası Yayın Organı.
- Toker, H. ve Tat, M. (2013). Sosyal Sorumluluk: Kamu ve Vakıf Üniversiteleri Öğrencilerinin Sosyal Sorumluluğa İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Algılarının Ölçülmesi. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8(1), 34- 56
- Top, S., ve Öner, A. (2012). İşletme perspektifinden sosyal sorumluluk teorisinin incelenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(7), 95-108.
- Torlak, Ö. (2003). Pazarlama Ahlakı-Sosyal Sorumluluklar Ekseninde Pazarlama Kararları ve Tüketici Davranışlarının Analizi, İstanbul: Beta Yayınları.
- Ömer Torlak, "Kurumsal Sosyal Sorumlulukta Küresel Yaklaşım", Mesude Canan Öztürk (ed), Kurumsal Sosyal Sorumluluk, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2014,
- Türk Dil Kurumu (2017a). Erişim
Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58f51d9f58c521.88327232, Erişim Tarihi: 17.04.2017
- Türk Dil Kurumu (2017b). Erişim
Adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58f51f19953ef0.17994308, Erişim Tarihi: 17.04.2017
- Uzun, B. (2010). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Projesi Olarak Gönül Köprüsü Projesinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Van Het Hof, S. D. (2009). Türkiye’de Kurumsal Sosyal Sorumluluk Üçgeni: Şirketler. *Toplum ve Toplum Kuruluşları, TÜBİTAK Projesi, Proje*, (107K182).
- Varçın, R., Ergün, G., Gülçübük, B., ve Turan, B. (2013). Herkes İçin Kurumsal Sosyal Sorumluluk: Ulusal İnceleme Raporu.
- Varol, A. (2010). “Hedef Kitlelerin Kurumsal Sosyal Sorumluluk Değerlendirmesi:Üniversite Gençlerine Yönelik Bir Araştırma ”,PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji Ve Politika Dergisi, 1, 49-64.
- Vasilescu, R., Barna, C., Epure, M. and Baicu, C. (2010). Developing university social responsibility:A model for the challenges of the new civil society. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 4177-4187.

- Vázquez, J. L., Lanero, A., ve Licandro, O. (2013). Corporate social responsibility and higher education: uruguay university students'perceptions. *Economics & Sociology*, 6(2), 145.
- Waddock, S.A., ve Graves, S. B., 1997. The Corporate Social Performance- Financial Performance Link. *Strategic Management Journal*, 18/4, 303-319.
- Weber, M. (2008). The Business Case for Corporate Social Responsibility: A Company-Level Measurement approach for CSR. *Europe Mangement Journal*, 26, 247–261
- Wilhite, S.C. ve Silver, P.T. (2005). A False Dichotomy for Higher Education: Educating Citizens vs. Educating Technicians.National Civic Review.94,46-54
- Yaman, Y. (2003). Sosyal Sorumluluk Kampanyaları. *Sivil Toplum Dergisi*, 1 (1) Ocak–Mart, (<http://www.siviltoplum.com.tr/?ynt=.icerikdetay&id=115>)
- Yeh, S. L., Chen, Y. S., ve Wu, S. S. (2014). The Obstacles and Solutions to the Corporate Social Responsibility Implementation in Taiwan. *International Journal of Innovation, Management and Technology*, 5(4), 266.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. Baskı). Ankara: Seçkin
- Yılmaz Sert N. (2012). Türkiye'de Özel Sektörün Kurumsal Sosyal Sorumluluk Anlayışına İlişkin Yarar Algısı: Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinin Duyurulmasında Web Sitelerinin Kullanılması. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 3(9).
- Yuen, K. F., & Lim, J. M. (2016). Barriers to the implementation of strategic corporate social responsibility in shipping. *The Asian Journal of Shipping and Logistics*, 32(1), 49-57.
- Yurttadur, M., Süzen, E., & Karaağaç, H. (2016).Kurumsal Sosyal Sorumluluk Uygulamalarının Kurumlara Olan Katkıları Üzerine Bir Uygulama. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi* 5(1), 33-50.

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Kıymetli Meslektaşım,

Öncelikle katılımınız için teşekkür ederim. Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans tez konum “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi” doğrultusunda nitel veri toplamak amacıyla yüzyüze görüşmeler yapmaktayım. Görüşmeler 30-40 dakika sürmektedir ve konuyla alakalı 10 soru içermektedir. İzninizle görüşmeyi daha iyi değerlendirebilmek adına sesli veya yazılı olarak kayıt altına almaktayım. Görüşme boyunca ihtiyaç duyduğunuzda kayıt işlemini durdurma şansına sahip olduğunuzu belirtmek isterim. Vereceğiniz tüm cevaplar saklı tutulacak, isminiz açıkça belirtilmeyecektir. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin sosyal sorumluluk görevine yönelik algılarını ve beklentilerini derinlemesine incelemektir. Araştırmanın yürütücüsü olarak hatırlatmak isterim ki gönüllü olarak katılımınızı belirten imzalı katılım/rıza formunu bir kopya olarak karşılıklı güncel tarih ve saat ile imzalamış bulunmaktayız. Araştırmaya katılımınız gönüllülük esasına dayandığı için istediğiniz an durdurma veya ara verme şansına sahipsiniz. Soracağımız herhangi bir şey yok ise görüşmeye başlayabiliriz.

Cengiz Alper KARADAĞ

Yer:

Saat:

Araştırmacı imzası:

I. KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz:

Yaşınız:

Mesleki Kıdeminiz:

Eğitim Durumunuz:

Herhangi Bir Sendika Üyeliğiniz Var mı?

II. GÖRÜŞME SORULARI

1. Kurumsal sosyal sorumluluk sizce ne anlama gelmektedir?
2. Kurumsal sosyal sorumluluk aktivitelerine katılıyor musunuz?
 - Katılıyorsanız katılma gerekçeleriniz nelerdir?
 - Ne tür sosyal sorumluluk aktivitelerine katılıyorsunuz? (yardım kampanyaları, geri dönüşüm faaliyetleri, çevre veya diğer okullara yardım, kitap toplama vs)
3. Eğitim kurumlarının sosyal sorumlulukları nelerdir?
4. Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluklarını yerine getirme düzeyine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
5. Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk görevlerini yerine getirmesinin önündeki engeller nelerdir?
6. Eğitim kurumları tarafından yürütülen sosyal sorumluluk projelerinin katkılarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?
 - Topluma katkıları nelerdir?
 - Veliler açısından katkıları nelerdir?
 - Öğrenciler açısından katkıları nelerdir?
 - Kurumun kendisi için katkıları nelerdir?
7. Öğretmenlerin kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetleri kapsamında üstlenmesi gereken rol ve sorumluluklar nelerdir? (Özel günlerinde arkadaşlarının yanında olma, huzur evi/çocuk esirgeme kurumu ziyaretinde bulunma gibi)
8. –Asli görevinizin dışında- öğrencilerinize dönük sosyal sorumluluk görevleriniz olduğunu düşünüyor musunuz? (Öğrencilere sosyal sorumluluk konulu proje vermek, öğrencilerin okula geliş-gidişlerinde güvenliklerinin sağlanmasından kendini sorumlu hissetmek gibi)
 - -Düşünüyorsanız- bu görevler hakkında bilgi verir misiniz?
 - Bu görevleri yerine getirme düzeyiniz hakkında bilgi verir misiniz?
9. Öğretmenlerin sosyal sorumluluk aktivitelerine katılım düzeylerinin artırılması için sizce neler yapılabilir? (Okul yöneticileri, öğretmenler, MEB)
10. Eğitim kurumlarının sosyal sorumluluk faaliyetlerinin artırılması için neler yapılabilir?
 - Okul yöneticileri neler yapabilir?
 - Öğretmenler neler yapabilir?
 - Veliler neler yapabilir?
 - Milli Eğitim Bakanlığı neler yapabilir?

Ek 2. Araştırma İzni

T.C.
ADİYAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 47754795-821.99-E.3484196

15.03.2017

Konu : Araştırma İzin Onayı

VALİLİK MAKAMINA
ADİYAMAN

İlgi: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 03.03.2017 tarihli ve 4438 sayılı yazısı.

İlgi yazı ve eki dilekçede Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencilerinden Cengiz Alper KARADAĞ' ın 'Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi' adlı tezinde kullanmak üzere, 2016-2017 akademik yılı bahar döneminde ilimiz merkezi Ortaöğretim Kurumlarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesine yönelik ilgi yazı ekindeki görüşme formunu uygulamak istediği belirtilmektedir.

Konu ile ilgili adı geçen öğrencinin anket çalışmasını yapabilmesi müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

Abdullah TURHAN
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
15.03.2017

Mete KIZILKAYA
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Adres: İl Millî Eğitim Müdürlüğü ADİYAMAN
Elektronik Ağ: <http://adiyaman.meb.gov.tr>
e-posta: ortaoğretim02@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H. KAMERTAY
Tel: (0 416) 216 11 81-116
Faks: (0 416) 216 45 70

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden Of0-da06-33a3-9f11-3522 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
ADİYAMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 47754795-821.99-E.3554556
Konu : Araştırma İzin Onayı

16.03.2017

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

.....MÜDÜRLÜĞÜNE
ADİYAMAN

İlgi : a) Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 03.03.2017 tarihli ve 4438 sayılı yazısı.
b) Valilik Makamının 15.03.2017 tarihli ve 3484196 sayılı Onayı.

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencilerinden Cengiz Alper KARADAĞ' ın 'Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi' adlı tezinde kullanmak üzere, 2016-2017 akademik yılı bahar döneminde ilimiz merkezi Ortaöğretim Kurumlarında görev yapan öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesine yönelik ilgi yazı ekindeki görüşme formunu uygulamak istediği ilgi (a) yazı ile bildirilmiştir.

Konu ile ilgili adı geçen öğrencinin anket çalışmasını yapabilmesi ile ilgili Valilik Makamından alınan ilgi (b) onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Mete KIZILKAYA
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: İlgi (b) onay (1 Sayfa)

Dağıtım:

- İlimiz Merkezi Ortaöğretime Bağlı Lise Müdürlüklerine

Adres: İl Millî Eğitim Müdürlüğü ADİYAMAN
Elektronik Ağ: <http://adiyaman.meb.gov.tr>
e-posta: ortaogretim02@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H. KAMERTAY
Tel: (0 416) 216 11 81-116/117
Faks: (0 416) 216 45 70

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 76ff-8386-3f03-be62-bf4c kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Cengiz Alper Karadağ 1984 yılında Adıyaman'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Adıyaman'da tamamlamıştır. 2012 yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde Almanca Öğretmenliği bölümünü tamamlamıştır. Sivil Toplum Kuruluşlarında gönüllü olarak görev almaktadır. İleri derecede İngilizce ve Almanca bilmektedir.

VITAE

Cengiz Alper Karadağ, was born in Adıyaman in 1984. He completed elementary, secondary and high school education in Adıyaman. He graduated from Dicle University, Ziya Gökalp Faculty of Education in the department of German Language Teaching in the year of 2012. He is working as a volunteer in civil society organization. He has a good command of English and Deutsch